

1036

PALOKKALAISTEN KÄSITYKSIÄ TIENNIMISTÄ

Suomen kielen
pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopistossa
kevällä 1998
Eija Julkunen

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos suomen kielen laitos
Tekijä Eija Julkunen	
Työn nimi Palokkalaisten käsityksiä tiennimistä	
Oppiaine suomi	Työn laji pro gradu -työ
Aika kevät 1998	Sivumäärä 76 sivua + 3 liitesivua
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p>Tutkielmassa tarkastellaan palokkalaisten käsityksiä tiennimistä. Tutkimus on siis nimistö- tutkimusta, jonka aineisto on kerätty haastattelemalla. Tarkastelutapa on osittain sosiologinen, sillä tutkimuksessa on pyritty selvittämään alueidentiteetin vaikutusta ihmisten mielipiteisiin tiennimistä.</p> <p>Tutkimusaineisto koostuu 40 henkilön haastattelusta. Puolet heistä on koululaisia ja puolet eläkeläisiä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia käsityksiä palokkalaisilla nuorilla ja eläkeläisillä on teiden nimeämisperusteista, mitä mieltä he ovat alueen tiennimistä, millaisista nimistä he pitävät, ja miten he käyttävät tienimiä. Tavoitteena on myös selvittää tiennimien merkitystä ihmisille: ovatko tiennimet osa identiteettiä vai ovatko ne yhdentekevä asia ihmisille. Haastattelemalla pyrittiin selvittämään myös vastaajien alueidentiteettiä eli heidän viihtymistään Palokassa, tyytyväisyyttä palveluihin ja liikenneyhteyksiin.</p> <p>Kaikilla haastateltavilla vaikutti olevan vahva alueidentiteetti, ja yhtä lukuun ottamatta kaikki vastaajat sanoivat viihtyvänsä Palokassa. Eläkeläisillä on huomattavasti enemmän käsityksiä teiden nimeämisperusteista kuin nuorilla. Nuorten ryhmässä tytöt antoivat poikia enemmän selityksiä teiden nimeämisperusteista. Eläkeläisten ryhmässä miehet antoivat selityksiä huomattavasti enemmän kuin naiset. Nuorten vastaukset loivat enemmän todellisuutta kuin kuvasivat sitä, eli nuoret enimmäkseen päättelivät nimestä, miten se voisi liittyä ympäristöön. Eläkeläisten vastaukset kuvasivat enemmän todellisuutta kuin nuorten. Eläkeläiset pitivät paikkakunnasta saatuja nimiä parhaimpina. Nuorille on nimeämisperustetta tärkeämpää se, miltä nimi-kuulostaa. Haastateltavat totesivat tarvitsevansa eniten tiennimiä osoitteissa, kun he lähettävät postia</p>	
Asiasanat	nimistö, tiennimet
Säilytyspaikka	Jyväskylän yliopiston suomen kielen laitos
Muita tietoja	

SISÄLTÖ	
1. JOHDANTO	2
1.1 Teiden nimeämisestä	2
1.2 Nimistönsuunnittelu ja nimistölainsäädäntö	7
1.3 Oikeinkirjoituksesta	12
1.4 Alueidentiteetti	15
1.4.1 Alueidentiteetti käsitteenä	15
1.4.2 Alueidentiteettiin vaikuttavia tekijöitä	17
1.4.3 Alueidentiteetin rakentuminen monitasoisena	19
1.5 Tutkimusaineisto ja -menetelmät	23
1.6 Tutkimuksen tavoitteet	24
2. NIMEÄMISPERIAATTEIDEN TOTEUTUMINEN PALOKASSA	26
2.1 Yleistä Palokasta	26
2.2 Nimeämisperiaatteita	27
3. HAASTATELTAVIEN ALUEIDENTITEETTIIEN TARKASTELUA	32
3.1 Nuoret	32
3.2 Eläkeläiset	35
4. KÄSITYKSIÄ TEIDEN NIMEÄMISPERUSTEISTA	36
4.1 Nuoret	36
4.2 Eläkeläiset	40
5. MIELIPITEITÄ PALOKAN TIENNIMISTÄ	47
5.1 Tiennimien määräiteosista	47
5.1.1 Nuoret	47
5.1.2 Eläkeläiset	49
5.2 Tiennimien perusosista	51
5.2.1 Nuoret	51
5.2.2 Eläkeläiset	54
6. TIENNIMIEN KÄYTTÖ	57
6.1 Nuoret	57
6.2 Eläkeläiset	59
7. NUORTEN JA ELÄKELÄISTEN VASTAUSTEN VERTAILUA	62
7.1 Alueidentiteetti	62
7.2 Teiden nimeämisperusteet	64
7.3 Palokan tiennimet	66
7.4 Tiennimien käyttö	68
8. PÄÄTÄNTÖ	70
LÄHTEET	73
LIITTEET 1 - 2	

1. JOHDANTO

1.1 Teiden nimeämisestä

Paikoille on todennäköisesti annettu nimiä yhtä kauan kuin ihmisiä on liikkunut paikasta toiseen. Vanhimmat nykyään tunnetut nimet ovat säilyneet perimätietona hyvin kauan. Paikannimien käytännöllinen tehtävä on paikkojen yksilöiminen ja paikanmäärityksen helpottaminen. Tehtävä on pysynyt samana, mutta nimien syntytavassa on tapahtunut suuria muutoksia siirryttäessä nykyaikaiseen kaupunkisuunnitteluun ja kaavoitukseen. (Carpelan & Schulman 1996: 11.)

Nimien avulla määritellään paikat ja opastetaan perille, mutta nimistö on myös kulttuuri- ja identiteettitekijä. Asukkaille osoite on osa perusturvallisuutta ja identiteettiä, ja yrityksille nimiympäristö on osa imagoa ja yrityskuva. (Viljamaa-Laakso 1995: 29.) Nimet ovat myös kielen, kulttuurin ja historian muistomerkkejä. Murteen erikoispiirteet ja seudun omaperäinen sanasto voivat heijastua nimistä. Nimet voivat myös kuvastaa alueen elinkeinorakennetta, sosiaalisia oloja ja menneitä tapahtumia. (Viljamaa-Laakso 1986a: 22 - 23.)

Perinteiset paikannimet ovat kansanomaisesti syntyneitä, eli ne ovat seudun asukkaiden antamia ja vähitellen käyttöön vakiintuneita nimiä. Niiden aiheena on usein kyseisen paikan laatu tai jokin ominaisuus tai ihmisen toimintaan liittyen paikan käyttötarkoitus. Kun perinteinen paikannimi on käynyt tarpeettomaksi, se on jäänyt pois käytöstä ja unohtunut. Tilalle on

saattanut syntyä myöhemmin uusi nimi. (Carpelan & Schulman 1996: 11.)

Kaavanimet ovat kaavoitettua aluetta varten suunniteltuja nimiä, jotka ovat syntyneet virallista tietä, järjestelmällisen nimeämisen tuloksena ja useimmiten nopeassa tahdissa. Kaavanimistössä on noudatettu osittain toisenlaisia nimeämisperiaatteita kuin perinteisissä paikannimissä. Kun kaavanimi on vahvistettu, se elää niin kauan kuin toisin päätetään eikä sitä helposti muuteta. (Carpelan & Schulman 1996: 11.)

Kaavanimet syntyvät eri lailla kuin perinteiset paikannimet ovat syntyneet. Perinteisten paikannimien antajista tiedetään harvoin, sillä nimet ovat syntyneet eri syistä omia aikojaan. Samalla paikalla on saattanut olla useita nimiä samaan aikaan käytössä, ja tyypillistä on ollut myös se, että nimen asu on saattanut vaihdella: on sanottu *Ristimäki* tai *Ristinmäki*. Myös nimen perusosa on voinut vaihdella: *Ristinmäen* rinnalla on *Ristivuori*. Nykyisen yhteiskunnan tarvitsemalle nimistölle on tyypillistä se, että nimen käyttäjäheteisö ei voi testata kielessään nimiä. (Närhi 1985: 3.)

Seudun vanhat paikannimet ovat luonnollinen pohja kaava-alueen suunnittelulle nimistölle. Kaavaniminä tai kaavanimien osina ne täyttävät nimien perustehtävän: auttavat löytämään tietyn paikan. Kaava-alueelta kannattaa kerätä tarkoin oman seudun kansanomaiset paikannimet ja ottaa niitä mahdollisimman paljon uuteen käyttöön, vaikka nimet olisivatkin arkisia, tavallisten tilojen nimiä, kuten *Mattila* ja *Harjula*. Ne kuvastavat kuitenkin seudun omaa menneisyyttä. (Närhi 1985: 4.) Kun jokin alue kaavoitetaan, sen ilme muuttuu suuresti. Vanha maisema saattaa hävitä jäljettömiin. Jos vanhaa nimistöä ei siirretä uusien kaupunginosien, katujen ja puistojen

nimiksi, sekin katoaa. Jos kaavanimistö luodaan vanhan paikannimistön pohjalta, saadaan säilymään muutakin kuin nimiä. Vanhoilla paikannimillä on huomattava kulttuuriarvo: ne säilyttävät kotiseudun historiaa. On todettu, että paikkakunnan vanhaan nimistöön liittyvät kadunnimet saavuttavat asukkaiden hyväksymisen helpommin kuin keinotekoiset nimet. (Lehikoinen 1982: 36 - 37.)

Jos kaavanimiä muodostetaan lähiseudun nimistä, se on tehtävä loogisesti: Tampereella *Lempääläntien* on kuljettava Lempäälään ja *Teiskontien* Teiskoon. Kaupungin kasvu vaikuttaa tällaiseen nimenantotapaan, koska liikenne saatetaan ohjata uusille väylille, kun uudet kaavoitetut alueet levittäytyvät vanhojen kaupunginosien ympärille. Yleensä asia voidaan korjata lisämääritteen avulla: *Porvoon maantiestä* tulee *Vanha Porvoontie*. Mikäli otetaan käyttöön toisen paikan nimi ilman paikanlajia ilmaisevaa perusosaa, *katu*, *tie*, *polku*, *aukio* jne., voidaan syyttää nimien ryöstämisestä. Yleensä nimien tarve ei ole niin suuri, että muiden seutujen nimien käyttöön tarvitsisi turvautua. Muistonimien kaltaiset uudisnimet ovat kuitenkin varsin suosittuja. Vanhoja karjalaispitäjien nimiä ja niiden kylien ja huomattavien luonnonpaikkojen nimiä voidaan pitää perusteltuina nimiaiheina. Ne valitaan kuitenkin niin, että ne kertovat, mistä päin Karjalaa kunta on saanut uusia asukkaita 1940-luvulla. (Närhi 1987: 338.)

Aito nimeämisperuste on myös nimettävän kohteen ominaisuudet: muoto, koko, maasto pinnanmuotoineen, maaperän ominaisuuksineen, vesineen. Nimen muodostamisessa käytetään seudun sanastoa. Nimeämisidea menee pilalle, jos sen toteuttamiseksi otetaan toisen murteen sanoja; esimerkiksi jokea pienemmät vedenjuoksut ovat Länsi-Suomessa *ojia*, *viemiä*, *viepiä*,

luomia, noroja, mutta eivät puroja. *Puro* on savolaislähtöinen Itä- ja Keski-Suomessa käytettävä sana. (Närhi 1985: 4.)

Omaperäisiä nimiaiheita tarjoavat seudun omaan historiaan liittyvät tapahtumat, paikallistarinat, paikalliset edesmenneet merkkihenkilöt, vanhat ja nykyiset elinkeinot, seudulle tunnusomaiset harrastukset ja muut vastaavanlaiset seikat. Tällaisia nimiä ei ole muualta jäljitelty, eikä niitä voi helposti sellaisinaan muualla jäljitellä. (Närhi 1985: 4.) Vanhoja maanviljelystermejä oudoksutaan toisinaan. Nimien alkuperän hämärtyessä nimissä nähdään joskus olemattomia, kielteisiä sisältöjä, esimerkiksi *Pattistentien* ajateltiin piikittelevän asukkaita. (Viljamaa-Laakso 1995: 31.)

Perinteisten nimeämisisideoiden varassa ei tulla toimeen nimien suunnittelussa kaupungeissa ja taajamissa, joissa kaavanimien tarve on suuri. Säädösten mukaan saman kunnan kaavanimistössä ei saa olla kahta samannimistä tietä, katuja, aluetta tai muuta samanlajista kohdetta. Usein joudutaankin turvautumaan kaavanimien suunnittelussa vapaasti valittujen aihepiirien käyttöön. Nimenantajilta vaaditaan harkittua suunnitelmallisuutta, luovaa mielikuvitusta, herkkää tyylitajua sekä runsasta asia- ja kielitietoa. (Närhi 1985: 4 - 5.) Tällainen nimenantotapa on kuitenkin yhtenäistänyt ja yksipuolistanut kadunnimistöä, koska se on tuottanut paljon useassa paikassa toistuvaa nimistöä. Moneen kertaan on käytetty tyypillisten suomalaisten kasvien ja eläinten nimitykset sekä Kalevalan ja Seitsemän veljeksien aihepiirit. Aihepiirien ei kuitenkaan tarvitsisi olla muualta otettujen mallien mukaisia, vaan nekin voisivat olla kyseiseen paikkaan liittyviä ja paikan entisyyteen viittavia. Paikallishistoriallisia aiheita paremmin on huomattu alueennimen pohjalta tarjoutuvat kadunnimien aiheet. Tällaiset aiheenvalinnat helpottavat

kadunnimien muistamista. (Pitkänen 1992: 132 - 133.)

Uusien alueiden juuret ovat usein agraarikulttuurissa, ja kadunnimien aiheita on etsitty paljon sen sanastosta. Kadunnimissä esiintyy auroja ja äkeitä, varstoja ja pohtimia. Tällaiset nimet ovat suunnitteluohjeiden mukaisia, mutta ne eivät kuitenkaan ole aina onnistuneita, sillä kansankulttuuriin liittyvä sanasto on nykykaupunkilaiselle melko outoa. Aihepiirinimien idea jää toteutumatta, jos nimien käyttäjät eivät ymmärrä nimiin sisältyvien sanojen merkitystä. Aihepiirinimien tarkoitushan on opastaa, liittää yksittäinkin kuultu nimi oikeaan alueeseen. Nimenkäyttäjille voivat olla yllättävän vieraita monet nimien suunnittelijan mielestä tavalliset paikallisen murteen sanat. Esimerkiksi Espoossa nimimuotoon *Lyökkiniemi* sisältyvä sipulin nimitys on jäänyt monelta nimenkäyttäjältä ymmärtämättä, ja nimeä on kirjoitettu mm. asuissa Kyökkiniemi ja Pyökkiniemi. Outouden ongelma on monista muistakin ”menneen maailman” erikoisalojen sanastoista muodostetuissa aihepiirinimissä. Aihepiirinimeämisen ongelmat ovat suurimpia isoissa kaupungeissa, joissa tarvitaan paljon aiheita, koska yhtä aihetta voidaan käyttää vain yhdessä paikassa. Luontevia aiheita ei ehkä ole löydettävissä loputtomiin, ja kun aiheet käyvät erikoisemmiksi, niistä löytyy yhä tuntemattomampaa sanastoa. (Pitkänen 1992: 133 - 134.)

Kaavanimeen kuuluu yleensä jokin perusosa, joka luonnehtii itse paikkaa. Perusosa voi olla esimerkiksi tie, katu, kuja, polku, raitti, väylä, aukio. Nimien annossa on pyrittävä toteuttamaan seuraavaa porrastusta: *väylä* ’kaupungista ulosvievä tie, valtaväylä’, *tie* ja *katu* ovat isoja liikenneväyliä, katu mieluiten kaupunkimaisen rakentamisen alueella, tie lähiöissä, maaseututaajamissa, *kuja* ’lyhyt tie tai katu, usein poikkikatu tai -tie’, *polku* ’lyhyeh-

kö, pääasiallisesti vähäisen liikenteen reitti', *raitti* 'pitkähkön, useimmiten keskeisen (kevyen) liikenteen reitti'. Perusosa voidaan jättää kaavanimestä pois vain silloin, kun keksitään niin vertaansa vailla oleva yksiosainen nimiehdokas, ettei ole epäilystäkään sen käyttökelpoisuudesta. Sellaiset nimet ovat kuitenkin harvinaisia. (Närhi 1985: 5 - 6.)

Vanhojen maanviljelystermien käyttö ei siis ole täysin ongelmaton. Termit ovat vieraita jo nykyajan ihmiselle, ja vielä vieraampia ne ovat tulevaisuudessa, sillä yhä harvemman juuret ovat maaseudulla. Maanviljelyssanastosta tulee entistä tuntemattomampaa monelle. Ongelmaksi tulee tietenkin sopivien aihepiirien löytäminen. Suurimmissa kaupungeissa saattaakin tulla mahdolliseksi numeroiden käyttö kadunnimien yhteydessä, mikä on tavallista muualla maailmassa isoissa kaupungeissa.

1.2. Nimistönsuunnittelu ja nimistölainsäädäntö

Kaavoitusta ohjaava rakennuslainsäädäntö on nimien osalta varsin niukka.

Rakennusasetuksen 36 §:ssä mainitaan:

”Asemakaava käsittää myös kaupunginosien nimet tai numerot, rakennuskorttelien numerot ja katujen nimet sekä mikäli pidetään tarpeellisena, puistojen ja torien ynnä muiden alueiden nimet.” (Rakennuslaki- ja asetus 1983: 641.)

Pykälän tulkinta on seuraava:

”Asemakaavan vahvistaminen käsittää kaiken, mikä on osa asemakaavaa. Asemakaavaan kuuluu myös RakA 38 pykälässä tarkoitettu selostus, mutta se ei ole osa asemakaavaa. Siinä muodollisesti olevilla selityksillä tai määräyksillä ei ole asemakaavan oikeusvaikutuksia. Asemakaavassa olevat pohjakartan merkinnät eivät myöskään tule asemakaavana vahvistetuiksi ja

sillä perusteella voimaan. Pykälässä mainitut nimet ja numerot ovat osa asemakaavaa. Kaupunginosien nimet tai numerot, rakennuskortteleiden numerot ja katujen nimet on määrättävä asemakaavassa. Sen sijaan puistojen, torien ja muiden alueiden nimiä ei ole välttämätöntä määrätä asemakaavassa. Mikäli niille kuitenkin halutaan nimet antaa, sen tulee tapahtua asemakaavassa eikä muussa järjestyksessä. Jos viimeksi mainitut nimet otetaan asemakaavaan, ne tulevat osaksi asemakaavaa, minkä jälkeen nimien muutos vaatii asemakaavan muutoksen. Saarien ja vesistöjen nimiä asemakaava ei käsitä. Kaupunginosilla voi olla nimet tai numerot tahi molemmat. Rakennuskortteleilla saa olla vain numerot. Tontin numerot määräytyvät tonttijaossa ja niiden muutoskin tapahtuu tonttijaolla. Talojen osoitenumerot eivät kuulu asemakaavaan, vaan järjestetään ne yleensä poliisijärjestyksessä. Asemakaavassa olevien ko. nimien ja numeroiden muuttamista koskevassa menettelyssä on pieni helpotus rakA 39 pykälän 5 mom:n nojalla.” (Rakennuslaki- ja asetus 1983: 641 - 642.)

Kaduilla on siis oltava nimi lain mukaan. Laki ei kuitenkaan sano mitään siitä, millaisia kadunnimien tulisi olla. Koska lakia ei ole, voisivat kuntien nimiasioista päättävät periaatteessa sepittää millaisia kadunnimiä tahansa. Vuoden 1956 valtiopäivillä eräät kansanedustajat jättivät eduskunnan lakivaliokunnalle toivomusaloitteen, että säädettäisiin paikannimiä koskeva laki, jossa kiinnitettäisiin huomiota perinnäisen paikannimistön suojeluun ja uuden nimistön tarkoituksenmukaisuuteen. Lakivaliokunta katsoi seuraavan vuoden valtiopäivillä, ettei laki ollut tarpeen, vaan nimistönhuolto ja -suojelu onnistuu hallintoteitä, esimerkiksi keskusvirastojen toimesta. (Lehikoinen 1982: 42.)

Kuntien viranomaisille on annettu valtuudet päättää kaavanimistöstä. Nimistön suunnittelu on järjestetty kunnissa eri tavoin: joissakin kunnissa on nimistötoimikunta tai tehtävä on annettu esimerkiksi kulttuuri- tai kotiseutulautakunnalle. Näin mukana ovat paikat ja paikannimet tuntevat henkilöt, mutta itse suunnittelussa he ovat kuitenkin usein amatöörejä. (Pitkänen

1992: 128.)

Nimistönsuunnittelu vaatii pienessäkin kunnassa oman asiantuntijavalmistelunsa. Kielen asiantuntijalla on tärkein rooli. Nimistöasioiden hoito tulisi osoittaa jonkun sopivan, yleensä kaavoitus- tai rakennusviraston työntekijän vastuulle. Mikäli kunnassa on paljon nimistöasioita, tulisi niitä hoitavan henkilön pätevyyteen kiinnittää erityistä huomiota. Lähikunnilla voi olla yhteinen nimistöasioiden hoitaja. Kunnissa voi olla nimistötoimikunta tai -jaosto tai jokin lautakunta tai virkamiestyöryhmä voi käsitellä näitä kysymyksiä. Joka tapauksessa käytettävissä tulisi olla kielen, kotiseudun sekä rakennustoimen ja liikenteen asiantuntijoita. (Viljamaa-Laakso 1986b: 12.)

Nimistönsuunnittelun olisi edettävä kunnissa niin kuin muunkin suunnittelun: lähtökohtien investoinnista kokonaissuunnitelmien kautta yksityiskohtiin. Kuntiin olisi koottava perustiedosto, joka mahdollistaa jatkuvuuden ja järjestelmällisen suunnittelun. Uudisnimistön pohjaksi sopivasta nimistöstä voi pyytää kopiot Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kokoelmista. Sopivaa nimistöä on myös peruskartoissa ja isojakokartoissa, ja täydentävää tietoa saadaan haastattelemalla kanta-asukkaita. Nimistönsuunnittelussa kunnan alueellisten suunnitelmien ja pitäjän historian tunteminen on välttämätöntä. (Viljamaa-Laakso 1986b: 12 - 13.)

Jyväskylän maalaiskunnassa tiennimiä suunnittelevat kaavoituspäällikkö ja kartanpiirtäjä. He merkitsevät tiennimet rakennuskaavaan, jonka kaavoituslautakunta hyväksyy. Kaavaluonnos asetetaan nähtäville, ja kuntalaiset voivat esittää kaavasta huomautuksia. Maanomistajien kuulemisen jälkeen kaavaluonnos toimitetaan kunnanhallituksen hyväksyttäväksi, minkä jälkeen

kaava asetetaan nähtäville. Kaavaa vastaan voidaan tehdä muistutuksia. Kun virkamiehet ja lautakunta ovat käsitelleet muistutukset, hyväksytään kaava kunnanhallituksessa ja -valtuustossa. (Heroma 1996.)

Rakennuskaava on vain taajama-alueilla. Jyväskylän maalaiskunnassa haja-asutusalueiden tiennimiin voivat vaikuttaa mm. tiehoitokunnat. Niiltä kyseltiin ehdotuksia teiden nimiksi vuonna 1992, jolloin tuli nimi uudistus. (Tourunen 1996.) Tällöin jokaiselle asumukselle piti saada täsmällinen osoite. Hankkeen alkuunpanijana oli posti, mutta saman vaatimuksen oli esittänyt myös aluehälytysorganisaatio. (Pitkänen 1992: 138.) Tällöin haja-asutusalueilla kaikki asutut talot saivat osoitenumeron, jonka määräsi talon etäisyys tien alkukohdasta, joka määritteli liikenteen suunnan perusteella. (Närhi 1987: 3 - 4.)

Kadunnimiä annettaessa tulisi muistaa, ettei nimiä anneta vain muutamaksi vuodeksi, vaan ne saattavat säilyä tuleville sukupolville. Tämän vuoksi nimenannossa pyritään ajattomuuteen, eikä ryhmänimiä annettaessa kannata seurata muotivirtauksia. Jos kadunnimi osoittautuu huonoksi, sen muuttaminen ei ole helppoa, vaan muutos on hankala prosessi, joka aiheuttaa rahamenoakin. (Lehikoinen 1982: 47.)

Kadunnimen muuttamista kannattaa harkita tarkkaan. Kadun varrella asuville muutos on hankala, ja kadun varrella oleville liikelaitoksille syntyy suuria kustannuksia, kun kaikki osoitteita sisältävät lomakkeet, kirjepaperit ym. on uusittava. Kadunnimen muuttamisella voi olla myös henkisiä vaikutuksia. Ympäristön ulkonainen, aineellinen muuttaminen mullistaa ihmisen elämää. Niin myös kadunnimien vaihtumisenkin on todettu vaikuttavan häiritsevästi

ympäristön hahmottamiseen ja vähentävän turvallisuuden tunnetta. (Lehikoinen 1982: 47.)

Nimiä joudutaan kuitenkin usein muuttamaan vanhoja alueita kaavoitettaessa, kaavanmuutoksissa tai pysyvien liikennejärjestelyjen yhteydessä. Kyseessä on tällöin painavat, yleensä opastustekniset syyt. Kadunnimen muuttaminen tulee kysymykseen esimerkiksi silloin, kun vanhan alueen tiestö jäsenellään kaavoituksessa uudelleen. Nimistö tulisi muokata liikenneverkon mukaisesti opastavaksi kokonaisuudeksi. Vanhaa nimistöä olisi pyrittävä säilyttämään mahdollisimman paljon. Kun vanhan kadun läpiajo katkaistaan pysyvästi, täytyy harkita, onko osoite- ja hälytysteknisesti turvallisempaa antaa molemmille puolille omat nimet. Jos vanha nimi säilytetään, se tulee jättää sille osuudelle, jonka varrella on nimen lähtökohta tai joka on pitempi tai jonka varrella on taajempi asutus tai josta numerointi alkaa, jolloin osuuden osoitteet pysyvät ennallaan. Katkaistun kadun vanhaa nimeä voidaan myös muunnella siten, ettei nimi muutu paljon. Tämä voi olla tarpeellista nimen tunnearvon säilyttämisen vuoksi ja myös käytännön syistä silloin, kun joudutaan muuttamaan kadun sen osuuden nimi, josta numerointi alkaa. Jos on tulossa koko kadun numeroinnin tai rakenteen muutos, joskus voi olla selkeämpää muuttaa myös kadunnimi. Tällöin uudet ja vanhat osoitteet saadaan erottumaan toisistaan. Nimiä muutettaessa ei käytössä olleita nimiä voi siirtää paikasta toiseen, koska tällöin esimerkiksi postinkanto häiriintyisi pitkäksi aikaa. (Ohjeet osoitenimien ja -numeroiden antamisesta 1985: 18, 83.)

Asukkaat vastustavat usein kadunnimien muutoksia, mutta yritykset anovat niitä, esimerkiksi nimikkokatuja itselleen tai johtajilleen. Nimikkokadun voi

saada vain, jos yritys on vanha ja olennainen osa paikkakunnan historiaa tai jos henkilö on edesmennyt, laajasti tunnettu ja arvostettu. Koska yritykset muuttavat usein nimiään tai sijaintiaan, torjutaan anomuksia näistäkin syistä. (Viljamaa-Laakso 1995: 31.)

Palokan alueella on ainakin yksi tiennimi muutettu liikenteellisistä syistä. Nykyisestä *Saarenmaantiestä* osa on ollut aiemmin *Reijuntie*.

1.3 Oikeinkirjoituksesta

Kaavanimet kirjoitetaan samojen oikeinkirjoitussääntöjen mukaan kuin muut paikannimet. Kaavanimistön kirjoitusasuissa vallitsee kuitenkin suuri kirjavuus. Syynä on ehkä osaksi se, että ensimmäisiä nimiä annettaessa eivät oikeinkirjoitusperiaatteet olleet vielä vakiintuneet eivätkä näin nimenantajien tiedossa. Uusille asuma-alueille luotu nimistö on kirjoitettu vallitsevien sääntöjen mukaan, mutta vanhojen nimien kirjoitusasuja ei ole voitu samalla korjata, koska nimet ovat kaavan osa, ja nimien korjaukset vaatisivat kaavan muutosta. Kun asemakaavaa on muusta syystä muutettu, on nimistön oikeinkirjoitusvirheitä pyritty samalla korjaamaan. (Sinisalo 1985: 7.) Palokan tiennimet ovat oikeinkirjoitussääntöjen mukaisia lukuun ottamatta *Rantaniemeläntietä*, joka sääntöjen mukaan kirjoitettaisiin Ranta-Niemelän tie. Tosin tilannimi, jonka mukaan nimi on ehkä annettu, kirjoitetaan *Rantaniemelä*.

Nimet ovat joko yksisanaisia tai muodostuneet kahdesta ja joskus useammastakin sanasta. Yhdistämättömät nimet ovat harvinaisia kaavanimistössä,

paitsi kaupunginosien niminä. Yleisimmin kaavaniminä on yhdyssanoja. Tällaiset nimet ovat yhdysnimiä. Nimen alkuosa on määriteosa, jonka tehtävänä on yksilöidä perusosan ilmaiseva paikka. Yhdysnimen jälkiosa on nimen perusosa, joka ilmaisee, minkälajisesta paikasta on kyse. Kadunnimien perusosana on yleisesti sana *katu, tie, kuja* tai *polku*. Niitä on Suomessa kaikkialla. Tavallisia perusosia ovat myös *kaari, linja, raitti, rinne, pengeri, ranta* ja *väylä*. Harvinaisempia ovat *taival, tanhua, portti* ja *veräjä*, jotka ovat usein pieniä yhdysteitä. Harvinaisia ovat myös sijaintia ilmaisevat *laita, reuna* ja *syry*. Vierasperäiset *bulevardi* ja *esplanadi* esiintyvät puistokatujen nimissä. Perusosana voi olla myös yhdyssana, esimerkiksi *puistotie, maantie, valtatie* ja *yhdystie*. (Sinisalo 1985: 7 - 8.)

Nimien määriteosan perusteella nimet jaetaan ryhmiin. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat nimet, joiden määriteosana on nominatiivissa tai genetiivissä oleva substantiivi, adjektiivi tai järjestystä ilmaiseva lukusana. Toiseen ryhmään kuuluvat nimet, joissa määriteosana on yhdysmerkkiä käyttäen kirjoitettu erisnimi. Kolmanteen ryhmään kuuluvat nimet, joiden määriteosana on sanaliitto. (Sinisalo 1985: 8.)

Nimi kirjoitetaan yhteen ensimmäisen ryhmän tapauksissa, kun perusosana on yhdistämätön yleisnimi eli appellatiivi, esimerkiksi *Satamakatu, Isokatu, Ensimmäinenlinja, Kapteenintie, Kauppurienkatu, Keihäsmiehenkatu* (Sinisalo 1985: 8). Toiseen ryhmään kuuluvat nimet, joiden määriteosana on yhdysmerkkinen erisnimi, joko henkilönnimi tai paikannimi. Perusosa kirjoitetaan näissä aina erilleen, esimerkiksi *Ukko-Pekan tie, Vanhan-Mankkaan tie*. Nimen oikeasta kirjoittamisesta ilmenee sen alkuperä ja lähtökohta. Jos kirjoitetaan *Ali-Anttilantie* ja *Yli-Anttilantie*, on olemassa kaksi *Anttilan-*

tietä, joista toinen on alempi ja toinen ylempi. Jos kirjoitetaan *Ali-Anttilan tie* ja *Yli-Anttilan tie*, on todennäköisesti olemassa tai on ollut esimerkiksi kaksi taloa, joiden mukaan talot on nimetty: *Ali-Anttila* ja *Yli-Anttila*. Nimen yhteyteen yhdysmerkillä liitetty taipumaton määräite tai etuliite *ala*, *ylä*, *ali*, *yli* jne. on harvinainen liitettynä suoraan kadunnimeen. Tällainen liittyy tavallisimmin määritteenä olevaan nimeen. (Sinisalo 1985: 9.)

Kolmanteen ryhmään kuuluvat ne nimet, joiden kaikki osat kirjoitetaan erilleen. Kaavanimistössä tavallisimpia tähän ryhmään kuuluvista nimistä ovat muistonimet, jotka perustuvat kansallisen merkkihenkilön tai jonkunseudulla vaikuttaneen henkilön nimeen. Nimet koostuvat kielelliseltä rakenteeltaan etu- ja sukunimestä ja paikkaa ilmaisevasta perusosasta. Etu- ja sukunimen sijasta on muutamissa tapauksissa kaksi erilleen kirjoitettavaa etunimeä tai järjestysluku hallitsijoiden nimen yhteydessä tai joskus arvonimi. Esimerkkejä sanaliitoksi kirjoitettavista nimistä: *Eino Leinon katu*, *Juhani Ahon tie*, *Juho Rissasen katu*. Erilleen ilman yhdysmerkkiä on kirjoitettava seuraaventyypiset tapaukset: Nimen määräiteosana on kahdeksi sanaksi kirjoitettava genetiivimääritteinen henkilönnimi, esimerkiksi *Larin Kyöstin tie*, *Servin Maijan tie*, *Poltilan papan polku*. Erilleen ilman yhdysmerkkiä kirjoitetaan myös silloin, kun yhdysnimeen liittyy adjektiivinen määräite tai yhdysnimen määritteenä on erisnimen genetiivi: *Iso Roobertinkatu*, *Pikku Satamakatu*, *Ryhtylän Viertotie*. Kun perusosana on yhdyssana, kirjoitetaan se erilleen määritteestä riippumatta, esimerkiksi *Munkkiniemen puistotie*, *Hatanpään valtatie*, *Eteläinen kehätie*. (Sinisalo 1985: 9 - 10.)

1.4 Alueidentiteetti

1.4.1 Alueidentiteetti käsitteenä

Alueidentiteetti on yhteisöllisyyden tai alueella toimijan henkilökohtaisten kokemusten synnyttämä mielikuva alueesta. Mielikuva vaikuttaa alueella toimijan päätöksiin alueen yhteisistä asioista. Alueidentiteetin määritelmät ja tulkinnat korostavat joko alueen määrittelemistä ulkoisten fyysisten seikkojen suhteen tai alueen asukkaiden kokemana. Ulkoisten seikkojen käyttämistä määrittelyssä on kritisoitu siitä, että ulkoiset toiminnot (esimerkiksi asutus ja liikenne) ovat alueellisen järjestäytymisen seurausilmiöitä. Ne ilmentävät sosiaalisesti tuotettujen prosessien kiinnittymistä tilassa. (Kauppinen 1994: 10.)

Alueidentiteetin määrittelyssä voidaan painottaa alueidentiteetin henkilökohtaisuutta. ”Alueidentiteetti koostuu valikoiduista tiedoista, tuntemuksista ja mielikuvista, joita liitetään tiettyyn kohteeseen” (Närhi 1989: 8). Identiteetti-käsitteestä voidaan tehdä myös suhde-kategorian ja sosiaalisen luokittelun väline. Tällöin tarkastelevana olevan sosiaalisen ryhmän identiteetti muodostuu suhteessa johonkin toiseen ryhmään. (Paasi 1986: 34.) Yhteisöllisyyden käsite on välttämätön, kun alueidentiteetti määritellään alueella toimijoiden sosiaalisten verkostojen tuloksena. Yhteisöllisyydellä tarkoitetaan yhteistoimintaa tai kokemista, joka muokkaa kollektiivisen tietoisuuden alueella toimijoille. (Kauppinen 1994: 10 - 11.)

Paikallisyhteisyyttä kutsutaan arkikielessä usein kotiseurakkaudeksi. Yhteisyyttä alueen asukkaiden välillä saatetaan kutsua lojaalisuudeksi,

yhteisöidentiteetiksi ja me-hengeksi. (Sarmavuori 1991: 67, Vesihallitus 1986: 74.)

Alueella toimiva yhteisö voi rakentua keskinäisen toiminnan ympärille. Yhteisö voi rakentua myös yhteisön ideaalisesta kuvasta. Ideaalinen yhteisöllisyys viittaa yhteisöllisyyden kuviin, joita esimerkiksi tietyt organisaatiot pyrkivät rakentamaan tietyn alueen asukkaille. Ulkopuolelta annettu identiteetti on esimerkiksi maakunnalliset ja kuntakohtaiset kuntakuvat, joissa tuotetaan uusia mielikuvia luonnon ja kulttuurin alueellisten piirteiden pohjalta niitä valikoivasti hyödyntäen. (Kauppinen 1994: 11.) Jyväskylän maalaiskunnan esitteessä Palokan kerrotaan olevan luonnonläheinen, vireä asuinpaikka, jota ympäröivät vesistöt. Palokan urheilumahdollisuuksia kehutaan myös.

Alueen identiteetti on jaettavissa objektiiviseen ja subjektiiviseen osaan. Objektiivisella tarkoitetaan ulkoisia luokituksia, joita on tehty eri tieteenaloilla esimerkiksi silloin, kun on laadittu aluejakoja. Alueen identiteetin subjektiivisella osalla voidaan viitata alueen asukkaiden imagoon alueestaan ja ulkopuoliseen kuvaan alueesta. Objektiivinen ja subjektiivinen identiteetti eivät ole toisistaan irrallisia. (Kauppinen 1994: 11.)

Alueidentiteetin katsotaan muodostuvan usein alueen asukkaille, ja kotiseututunne ja kotiseutuidentiteetti -termit ovat tästä esimerkkejä. Alueesta on mielikuva kuitenkin muillakin alueen ulkopuolisilla ihmisillä, alueella työskentelevillä tai alueelle virkistymään tulevilla. Alueen tulevaisuudesta päättävillä on mielikuva päätöksen alaisesta alueesta. Tämä mielikuva vaikuttaa alueella toimijoihin ja aluetta koskeviin päätöksiin. Mielikuvan

syntyä pidetään sosiaalisten suhteiden synnyttämänä. Alueidentiteetti voi syntyä ryhmän tai yhteisön kielen, kokemusten tai symbolien kautta. Sosiaalisia suhteita ei kuitenkaan voida pitää välttämättöminä alueella toimijan alueidentiteetin syntymiselle. Alueidentiteetti voi syntyä myös ihmisen henkilökohtaisena tunteena. (Kauppinen 1994: 14.)

1.4.2 Alueidentiteettiin vaikuttavia tekijöitä

Identiteetti on keskeisimpiä sosiaalisen ympäristön kriteereistä. Identiteetti syntyy sosiaalisen prosessin tuloksena. Siihen vaikuttavat asuinalueella asuttu aika, paikallinen traditio, historia, sosiaaliset verkostot, asuinalueen omien palveluiden olemassaolo ja niiden käyttö, osallistuminen paikallisiin yhteisiin vapaa-ajan toimintoihin. Sosiaalisen yksikön pieni koko edistää myönteisen sosiaalisen miljööän kehittymistä. Miljööän tulee olla monitasoinen, ja sen pitäisi koostua vielä pienemmistä yksiköistä. (Kauppinen 1994: 30.)

Palokkaan on alettu rakentaa varsinaisesti 1950-luvulla, kun siirtolaiset tulivat Karjalasta. Nimenomaan lähimpänä kaupunkia olevalle Ritoniemen alueelle on rakennettu runsaasti tuolloin. Monet näistä 1950-luvulla muuttaneista asuvat edelleen alueella rakentamissaan taloissa. Suurin osa alueen asukkaista on muuttanut kuitenkin vasta 1970-luvulla, jolloin muodostui varsinainen Palokan taajama. Uusimmat asuinalueet ovat Piilola, Korppumäki ja Nuutti. Viime vuosina Palokan alueella, etenkin Pappilanvuorella ja Pappilanrinteessä, on tapahtunut paljon muuttoliikettä. 1970-luvulla rakennetuista taloista ovat alkuperäiset asukkaat muuttaneet pois, ja tilalle on

muuttanut lapsiperheitä. Tämä näkyikin Palokan päivähoitotilanteessa: se on nykyään maalaiskunnan huonoin.

Alueelliseen samastumiseen vaikuttaa mm. alueen palvelut. Palokasta löytyvät peruspalvelut vielä nykyäänkin, mutta muutaman viime vuoden aikana ovat palvelut vähentyneet entisestään huomattavasti: elintarvike-, vaate- ja karkkikauppa sekä pizzeria ja hampurilaispaikka ovat lopettaneet toimintansa, mutta kolme elintarvikekauppaa, erikoisliikkeitä, apteekki, pankki ja posti löytyvät kuitenkin vielä Palokasta. Liikekeskuksessa on useita tyhjiä huoneistoja. Keski-Palokkaan rakennetaan uusi automarket tämän vuoden aikana. Palokan keskustan palvelut saattavat hävitä lähes kokonaan, sillä automarketin yhteyteen on suunniteltu myös pieniä erikoisliikkeitä runsaasti. Vaikka Palokasta löytyy palveluita, palokkalaiset asioivat kuitenkin runsaasti Jyväskylässä. Kun siellä käydään esimerkiksi vaateostoksilla, samalla tehdään myös ruokaostokset. Koska Palokassa on kuitenkin edelleen kolme ruokakauppaa, käyvät alueen asukkaat myös näissä kaupoissa. Kulkuyhteydet Jyväskylään ovat hyvät. Linja-auto kulkee sinne vähintään kaksi kertaa tunnissa, päivällä viidentoista minuutin välein.

Harrastusmahdollisuuksia on Palokassa paljon. Kansalaisopisto järjestää runsaasti toimintaa, samoin paikalliset urheiluseurat. Kunta ja seurakunta tarjoavat etenkin nuorille harrastusmahdollisuuksia. Erilaiset yhdistykset toimivat alueella aktiivisesti, esimerkiksi SPR:n Palokan osasto. Liikuntatilat ovat Palokassa hyvät, mutta jäähalli puuttuu, ja sitä Palokkaan toivotaan kovasti.

Alueelliseen, kulttuuriseen ja sosiaaliseen rakenteeseen liittyvät tekijät vaikuttavat yhteisöön niin, että siihen samastutaan voimakkaasti ja yhteisö koetaan viiteyhteisöksi. Tärkeimpiä alueellisia tekijöitä samastumisen kannalta ovat etäisyys, liikenneolot ja saatavilla olevat palvelut. Samastumiseen vaikuttavia kulttuuritekijöitä ovat mm. historiallinen kehitys, murre, kieli, heimoperinne ja yhteiset instituutiot. Alueen sosiaaliseen rakenteeseen liittyviä samastumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi ikä-, sukupuoli- ja elinkeinorakenne, poliittinen rakenne ja koulutustaso. Yhteisöllisyyden kielteinen piirre on sosiaalisen kontrollin liian voimakas esiintyminen. (Kauppinen 1994: 31.)

Palokassa asuu Karjalasta tulleita siirtolaisia melko paljon, ja karjalaisuus on heitä yhdistävä tekijä. Lapsiperheitä alueella on runsaasti, ja lapset yhdistävät näitä perheitä. Palokassa on useita leikkipuistoja, ja niissä lapsiperheet viettävät aikaansa ja tutustuvat toisiinsa.

1.4.3 Alueidentiteetin rakentuminen monitasoisena

Valtion alueellisessa identiteetissä korostuvat fyysiset ja kielelliset yhteydet keskusten ja syrjäseutujen välillä. Yhteydet voivat olla kulkuväylä tai yhteinen kieli, jolla kommunikoidaan. Sijaintitekijät ja fyysiset yhteydet keskusten ja syrjäseutujen välillä vaikuttavat eri alueiden identiteettien kehittymiseen. Kansallisilla liikkeillä on ollut tärkeä merkitys alueellisen identiteetin rakentumisessa. Identiteettisymboleina on käytetty julkisia rakennuksia ja luonnontekijöitä, kuten järvisyyttä tai metsiä. (Kauppinen 1994: 33.)

Seudullinen identiteetti määrittyy päivittäisen toiminnan piirinä: työssäkäynti-, asuntomarkkina- ja innovaatioalueena sekä palvelusten hankinta- ja tuottamisalueena. Seudullisen identiteetin rakentumista voidaan tarkastella fyysisen yhdyskuntarakenteen ja saavutettavuuden, työssäkäyntivirtojen tai omaa kuntakeskusta kauempaa haettujen palvelujen kartoittamisen avulla. (Kauppinen 1994: 34.) Monet palokkalaisista käyvät Jyväskylässä töissä ja kuluttavat rahansa siellä. Palokassa ei ole paljon työpaikkoja, koska kaikki siellä olevat yritykset ovat pieniä. Terveystieteiden ja koulutus tarjoavat kuitenkin palokkalaisille työpaikkoja.

Maakuntien identiteettien erottamiseksi toisistaan on käytetty luontoon perustuvia stereotyyppisiä kuvia, esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan lakeuksia. Ylhäältä rakentuvina alueidentiteetin tekijöinä voivat olla erilaiset symbolit, esimerkiksi vaakuna, maakuntalaulu, kansallispuku. Maakunnallinen alueidentiteetti on saatettu rakentaa hyvin ideaaliselle ja aatteelliselle pohjalle. Maakunnalle ylhäältä päin rakennettu identiteetti ei ole kestävä, koska identiteetin ja alueella asuvien kokeman todellisuuden välillä on suuri ero. (Kauppinen 1994: 34.)

Identiteetin rakennustekijät ovat paikallisella tasolla riippuvaisimpia sosiaalisista suhteista. Ihmisen aluetietoisuus perustuu siihen, että ihminen asuessaan jollakin alueella tulee sosialisatioprosessin myötä tietoiseksi ympäröivästä aluejärjestelmästä. Suurin osa ihmisistä kokee paikallisen tason itselleen merkittävimmäksi aluetasoksi ja samastumisen kohteeksi. Sosiaalisista kontakteista riippumattomana syntyvän alueidentiteetin rakennusaineita ovat turvallisuuden tunne, tuttuus, muistot ja myönteiset symbolit. Emotio-

naalinen ankkuroituminen ja myönteisten muistojen kiinnittyminen fyysisiin elementteihin kiinnittävät asuntoalueen yksilön identiteettiin. Kun muistot kiinnittyvät, tulee alueen tietyistä elementeistä yksilölle henkilökohtaisia symboleja. (Kauppinen 1994: 36, Paasi 1986: 295.)

Fyysinen ympäristö lisää mielikuvien rakentajana ja symbolimerkitysten luojana alueidentiteettiä. Yhteisten kokoontumistilojen oletetaan antavan mahdollisuuden yhteisöllisyyden syntymiseen. Yhteisön identiteettisymboleiksi omaksutaan yleensä rakennuksia tai alueita, joihin liittyy yhteisön tai yksilön historian tärkeitä tapahtumia tai jotka ovat käyttötarkoituksensa vuoksi tärkeitä. Alueen hahmottamisessa ovat tärkeitä rakennusten lisäksi liikenneyhteydet ja yleensäkin väylät. (Kauppinen 1994: 36.)

Palokan tärkeitä rakennuksia ovat koulukeskus, urheiluhalli, terveysasema, kirjasto, nuorisotilat, seurakuntakeskus ja liikekeskukset. Pitkän tauon jälkeen on tanssipaiikka Palokan hiihtomaja aloittanut jälleen toimintansa. Uusi tärkeä paikka Palokassa on vuosi sitten valmistunut Palokan tori, jonne ihmiset tulevat ostoksille ja kesäiltoisin viettämään aikaansa. Uusi tärkeä muutos Palokan liikennejärjestelyissä on kolme liikenneympyrää.

Alueen kokoa ja samastumisen mahdollisuutta tutkittaessa on todettu, että alue pitäisi voida hahmottaa sellaisina tunnistettavina yksikköinä, joihin voisi samastua. Tämä edellyttää toiminnallista, tilallista ja hallinnollista aluejakoa. Yhteisyyden tunteelle on edellytykset, jos toiminnalliset yksiköt olisivat sopivan kokoisia. Suuret yksiköt vaikeuttavat me-hengen luomista, mutta toisaalta liian pienet yksiköt tarjoavat vähän valinnanvaraa ja johtavat

helposti liialliseen sosiaaliseen kontrolliin. Ryhmän yhteinen tila tai alue edistää ryhmän sisäistä vuorovaikutusta. (Kauppinen 1994: 37.)

Kansalaistoiminta on osallistumisen mahdollistava toimintamuoto ja yhteisöllisyyttä muodostava sosiaalinen tapahtuma, kun kansalaistoiminta on alueellista. Kansalaistoimintaan liittyvillä alueaktivisteilla viitataan henkilöihin, jotka omalla toiminnallaan luovat ja ylläpitävät tietoisesti alueidentiteettiä. He esiintyvät koko alueen asukkaiden nimissä, ja he pyrkivät luomaan alueen sisällä me-henkeä. Toisaalta he pyrkivät puolustamaan alueen etuja alueen ulkopuolella. Alueaktivistien vastakohta ovat ihmiset, jotka haluaisivat vaikuttaa ympäristöönsä, mutta joita ei jostakin syystä oteta huomioon. Vastakohtina voidaan pitää myös niitä ihmisiä, jotka eivät tunne kuuluvansa alueelle, mutta joiden identiteettiin alueelle kohdistuvat päätökset vaikuttavat. Alueidentiteetin mukaan asukkaat voidaan jakaa kolmeen ryhmään: intressilähtöisen ja asukkaiden keskinäisille suhteille perustuvan vahvan alueidentiteetin omaavat henkilöt, muun kuin yhteistoiminnan pohjalta alueidentiteettinsä rakentavat henkilöt ja ne, jotka eivät tunne alueellisuutta. (Kauppinen 1994: 38, 60.)

Palokassa on asukasyhdistys, mutta sen toiminta on vähäistä. Alueaktivisteja löytyy ainakin kunnallispoliitikoista. Palokan Naisvoimistelijat on aktiivinen urheiluseura, ja moni palokkalainen nainen ja lapsi osallistuu sen toimintaan. Palokan Pyryn toiminnassa on mukana useita palloilulajeista kiinnostuneita, ja partiossa on paljon lapsia ja nuoria. Monet kuitenkin kuuluvat jyväskyläläisiin seuroihin ja yhdistyksiin.

1.5 Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tarkastelen tutkielmassani palokkalaisten käsityksiä tiennimistä. Tämä on siis nimistöntutkimusta, jonka aineiston olen kerännyt haastattelemalla. Tarkastelutapa on osittain sosiologinen, sillä pyrin selvittämään alueidentiteetin vaikutusta ihmisten mielipiteisiin tiennimistä.

Tutkimusaineistoni koostuu 40 henkilön haastattelusta. Olen haastatellut 20:tä koululaista, jotka olivat iältään 14 - 17-vuotiaita. Puolet vastaajista oli tyttöjä ja puolet poikia. Olen haastatellut myös 20:tä eläkeläistä, jotka olivat iältään 59 - 83-vuotiaita. Puolet heistä oli naisia ja puolet miehiä. Nuoria haastattelin Palokan nuorisotiloissa ja koulussa, jossa he saivat tulla äidin-kielen tunnilla haastateltavaksi koulun kirjastoon. Eläkeläisiä haastattelin heidän kotonaan. Nuoria haastattelin kahden kolmen hengen ryhmissä ja eläkeläisiä yksi tai kaksi kerrallaan. Haastattelut tein huhti - kesäkuussa 1997. Kaikki haastattelut nauhoitin. Nauhoitusta kertyikin paljon, sillä haastattelut olivat hyvin vapaamuotoisia. Minulla oli kuitenkin kysymyslomake, jonka avulla pyrin ohjailemaan keskustelua, sillä etenkin eläkeläiset halusivat keskustella paljon muustakin kuin kyselemistäni asioista. Kaikki haastateltavat olivat hyvin aktiivisia, ja he kyselivät aika paljon tiennimiin liittyviä asioista, vaikka suurimmalle osalle tiennimet olivat melko vieras aihe.

Haastateltavat nuoret valittiin sattumanvaraisesti vapaaehtoisista haastateltavista. Neljä eläkeläisryhmän haastateltavaa ilmoittautui Palokan eläkeläiskerhosta. Muut haastateltavat on valittu sattumanvaraisesti Palokan alueen eläkeläisistä. Kaikki haastateltavat asuvat Palokan alueella.

Tutkittavalla alueella on 193 tiennimeä (liite 1). Eri asuinalueiden teille nimiä on annettu eri perustein. Ritoniemen, Heinämäen ja Ollilan alueilla on annettu nimiä paljon henkilöiden mukaan. Pappilanvuoressa nimet ovat aihepiirinimiä, Pappilanrinteessä on muistonimiä. Heikkilässä nimiä on annettu tilojen mukaan. Uudemmissa asuinalueilla Kirrissä, Haukkamäessä, Nuutissa ja Piilolassa on paljon aihepiirinimiä. Korppumäen alueella on vain vähän tiennimiä, ja ne on annettu paikannimen ja tilojen mukaan.

1.6 Tutkimuksen tavoitteet

Tutkimukseni tavoitteena on saada selville, millaisia käsityksiä palokkalaisilla nuorilla ja eläkeläisillä on teiden nimeämisperusteista, mitä mieltä he ovat alueen tiennimistä, millaisista nimistä he pitäisivät ja miten he käyttävät tiennimiä. Tavoitteenani on myös selvittää tiennimien merkitystä ihmisille: ovatko tiennimet osa identiteettiä, vai ovatko ne yhdenmukainen asia. Haastatteleamalla olen pyrkinyt myös selvittämään vastaajien alueidentiteettiä eli heidän viihtymistään Palokassa, tyytyväisyyttä palveluihin ja liikenneyhteyksiin (liite 2). Olen tarkastellut myös alueidentiteetin vaikutusta ihmisten käsityksiin tiennimistä.

Sarmavuoren mukaan (1991: 67) kotiseutuidentiteetti on asuinpaikkaan kiinnittymistä ja juurtumista, mikä merkitsee, että yksilö tuntee paikkakunnan väestöä, tapahtumia, olosuhteita ja ilmiöitä. Oletankin, että eläkeläisillä on vahvempi alueidentiteetti kuin nuorilla, koska he ovat asuneet pitkään Palokassa. Koska eläkeläiset ovat enemmän selvillä paikkakunnan historias-

ta, arvelen heillä olevan enemmän käsityksiä teiden nimeämisperusteista. Nuorten oletan esittävän rohkeammin mielipiteitä siitä, millaisia tiennimien pitäisi olla.

Vertailen myös naisten ja miesten vastauksia keskenään kummassakin ryhmässä. Arvelen, että nuorten ryhmässä tytöt ovat aiheesta kiinnostuneempia ja että heillä on enemmän mielipiteitä kuin pojilla. Eläkeläisten ryhmässä oletan naisten olevan enemmän perillä paikkakunnan historiasta, ainakin henkilöihin liittyvästä, joten arvelen heidän tietävän enemmän teiden nimeämisperusteita. Arvelen naisten esittävän mielipiteitä miehiä rohkeammin myös tässä ryhmässä.

Tarkastelen myös sitä, kuvaavatko vai luovatko nimet todellisuutta ja minkälaisen oletusten ja periaatteiden varassa nimet luovat sitä. Kielellinen symboli eli merkki on kaksijakoinen koostuen muodosta ja merkityksestä. Symboli kokonaisuutena viittaa tarkoitteeseen. Symbolin ja tarkoitteen välillä ei ole suoranaista yhteyttä, vaan niiden välinen suhde perustuu sosiaaliseen konventioon, kielenpuhujien keskinäiseen sopimukseen. (Karlsson 1980: 28 - 29.) Sanalle pyritään siis löytämään merkityksen pohjalta tarkoite eli todellisuutta voidaan koettaa hahmottaa nimien mukaan eli kun ei tiedetä, mistä tie on saanut nimensä, niin nimeämisperuste päätellään nimestä. Esimerkiksi *Rinnetien* ajatellaan saaneen nimensä siitä, että tie on rinteessä, vaikka näin ei alkujaan välttämättä ole ollut. Nimi voi myös kuvata todellisuutta, eli silloin tiedetään, miksi nimi on annettu, ja nimelle löytyy peruste todellisuudesta. Esimerkiksi *Ollilantien* tiedetään saaneen nimensä ison *Ollila*-tilan mukaan.

2. NIMEÄMISPERIAATTEIDEN TOTEUTUMINEN PALOKASSA

2.1 Yleistä Palokasta

Jyväskylän maaseurakunta itsenäistyi vuonna 1856. Väestönkasvu on kunnan itsenäisyyden aikana ollut nopeaa. Väestömäärän kehitys oli 1920-luvun puoliväliin ollut suhteellisen tasaista. Sen jälkeen väkiluku on milloin kasvanut, milloin vähentynyt. Suurimmat muutokset johtuvat muuttoliikkeistä, alueliitoksista ja siirtoväestä, mutta väestömuutoksiin on tietysti vaikuttanut myös luonnollinen väestönkasvu. (Laitinen 1977: 18.)

Vuoden 1880 väestö oli jakaantunut melko tasaisesti eri puolille kuntaa. Kunta oli tuolloin täysin maatalousvaltainen. Ainoastaan Jyväskylän kylässä asutus oli tiivistynyt taajamaluonteiseksi. 1920-luvulla Jyväskylän ja Haapaniemen väestönkasvu nopeutui entisestään. Vaajakosken teollisen yhdyskunnan nopealla kasvulla oli suuri vaikutus tällaiseen kehitykseen. Vaajakoski koostuu Haapaniemen kylästä, osasta Leppäveden kylää ja osasta Jyväskylän kylää. Kolmas taajama syntyi vuoteen 1950 mennessä. Tikkamannilan kylän väkiluku nousi Tikkakosken tehtaan laajenemisen ja Luonetjärven lentotukikohdan vuoksi. Vuonna 1965 toteutettu suuri liitos muutti kuntien väkilukua. Esikaupunkialueet menetettiin, ja kuntaan jäi vain kaksi taajamaa: Vaajakoski ja Tikkakoski. Kuntaan nousi uusi taajama, Palokka. Vuonna 1974 Palokassa asui noin 4 000 kuntalaista. (Laitinen 1977: 38 - 40.) Nykyisin Palokan alueella asuu noin 10 000 asukasta. Kaupungin läheisyys selittää maalaiskunnan asukasluvun kasvua. Työpaikat ja palvelut kertyvät keskukseen: monet työskentelevät ja kuluttavat rahansa kaupungissa, mutta asuvat mieluummin väljemmässä ympäristössä lähellä luontoa. (Jäppinen & Mäkelä 1988: 15.)

Palokassa ja Jyväskylän Lohikoskella, jotka sijaitsevat lähellä toisiaan, on kaksi samaa tiennimeä: *Männikkötie* ja *Rinnetie*. Tämä saattaa joskus aiheuttaa sekaannusta. Palokassa on kaksi samantyyppistä tiennimeä, jotka tahtovat mennä sekaisin joillakuilla: *Kotirannantie* ja *Kivirannantie*. Ne sijaitsevat varsin lähellä toisiaan, ja kumpikin tie on ilmeisesti saanut nimensä alueella olleiden tilojen mukaan. Samoin *Visalankuja* ja *Visalantie* sekä *Norolankuja* ja *Norolantie* saattavat sekoittua niin kuin yleensäkin tällaiset nimet, joissa on sama määräiteosa.

Nimeämisohjoiden mukaan nimen on luonnuttava asukkaiden kielenkäyttöön, joten sen on oltava helposti oikein äännettävä, taivutukseltaan vaivaton ja ilman muistilappuja oikein kirjoitettava. Nimen on myös muodostuttava todellisista kielen sanoista, ei mielivaltaisista kirjainyhdistelmistä eikä lyhenteistä. (Närhi 1985: 6.) Tästä periaatteesta poikkeaa Palokassa *Jyssintie*, sillä *jyssi* ei ole suomen kielen sana.

Nimen ja paikan on hyvä sopia yhteen osoitteen ymmärtämisen ja muistamisen helpottamiseksi. Yleensä jokaiselle nimivalinnalle löytyy perustelu. Paikkakunnan vanhoista nimistä, maastosta, kansankulttuurista, historiasta, kielestä ja murteesta saadaan luontevimmat nimet, sillä kovin käsitteellisistä sanoista ei synny luontevia nimiä, esimerkiksi *Vanhuudentie*. Parhaat nimiaihepiirit ovat paikallisia, esimerkiksi rannikolla kalastus. (Ohjeet osoitenimien ja -numeroiden antamisesta 1985: 85 - 86.) Näitä periaatteita on noudatettu annettaessa Palokan alueen teille nimiä. Kaikille tiennimille, jotka eivät ole aihepiirinimiä, olen kuullut selityksen, joten ihmisillä on ainakin käsitys, että teiden nimille on olemassa perustelu. Palokkalaisia hämmästyttääkin

Ritopohjantie, sillä se ei vie Ritopohjaan, vaan se kulkee Ritoniemen ja Palokan keskuksen läpi.

Nimeämisohjeiden mukaan nimen pitäisi kuvata kohteen liikenteellistä luokkaa eli sitä, minkälainen paikka on kyseessä, mutta vaihtelevassa ja vapaammin rakennetussa ympäristössä voidaan perusosia muunnella tai soveltaa vanhoja paikannimiä sellaisinaan. Perusosa on kuitenkin maastosaana, sillä kielitaju ei yleensä hyväksy muunlaisia nimiä. Sanaliitoissa voidaan käyttää yleisnimimäisiä perusosia, jotka muistuttavat joka kylässä toistuneita paikannimiä. Muuten nämä nimityypit ovat vaarassa väistyä, esimerkiksi *Järvikylän puistotie*. (Ohjeet osoitenimien ja -numeroiden antamisesta 1985: 85 - 86.) Palokan alueelta löytyy seitsemän tiennimeä, joissa perusosa ei kuvaa liikenteellistä luokkaa: *Lammake, Mutkapohja, Pajanotho, Reijunperä, Sekametsä, Sötkönmutka* ja *Tienpää*.

Nimikkokatuja, -puistoja ym. annetaan vain edesmenneiden henkilöiden mukaan. Kaavanimistössä käytetään paikalliseen historiaan liittyviä nimiä, mutta paikan omistamista ei pidetä riittävänä perusteena edesmenneen henkilön nimen käyttämiseen kaavanimessä, sillä henkilön toiminnan tulisi olla yleisesti tunnustettu muistamisen arvoiseksi ja liittyä paikkakuntaan. Suomessa ei anneta muistonimiä ulkomaalaisten mukaan. (Närhi 1987: 7.) Muistonimet voidaan sijoittaa henkilön asuinalueelle tai esimerkiksi keskustaan. Ne voidaan myös koota ryhmäksi jollekin alueelle. Yleisesti tunnetun henkilön osalta riittää sukunimi (*Mannerheimintie*), mutta joskus etunimi saattaa olla selvyuden vuoksi tarpeen (*Aleksis Kiven katu*). Etu- ja sukunimeä käytetään selventämään myös silloin, kun henkilö ei ole laajalti tunnettu

(*Armas Launiksen katu*). Etenkin kansanihmisistä käytetään pelkkää etu- tai kutsumanimeä. (Ohjeet osoitenimien ja -numeroiden antamisesta 1985: 86.) Palokassa ei ole yhtään tiennimeä, jossa olisi sekä etu- että sukunimi.

Palokassa on ohjeista huolimatta annettu runsaasti tiennimiä omistamisen perusteella. Uudelle Ritoniityn alueella on annettu tielle nimeksi *Pärnäsentie*, sillä Pärnäset myivät rakennuttajalle maita. Muistonimet on annettu suurimmaksi osaksi henkilöiden kuoltua, esimerkiksi *Merintie*. Muistonimen on saanut eläessään mm. Palokan kirkkoherran vaimo (*Tuulikintie*).

Nimeämisohjeiden mukaan yhtiöiden ym. kohteiden nimikkojen käyttämistä kannattaa välttää, ellei yritys ole merkittävä osa paikkakunnan historiaa tai ilmettä (Ohjeet osoitenimien ja -numeroiden antamisesta 1985: 86). On pidetty hyvän tavan vastaisena antaa nimikkokatu liikelaitokselle, mutta nykyään tällaisia nimiä on annettu. Nimi toimii hyvin niin kauan kuin liikelaitos on paikalla, mutta jos laitos muuttaa muualle tai vaihtaa nimeä, kadunnimestä tulee harhaanjohtava. (Pitkänen 1992: 135.) Kunnioittavat nimet, joiden kirjoittaminen tai ääntäminen on vaikeaa (esimerkiksi usein ystävyyskaupunkien nimet), eivät ole hyviä osoitenimiksi, vaan ne sopivat mm. puistojen nimiksi (Ohjeet osoitenimien ja -numeroiden antamisesta 1985: 86). Pelastuspalvelun tai tiedotuksen kannalta niitä ei voi kuitenkaan pitää suositeltavina edes puistojen tai aukoiden niminä (Närhi 1987: 6). Palokassa ei ole annettu yhtään tiennimeä yrityksen mukaan, sillä siellä mikään yritys ei ole merkittävä osa paikkakunnan historiaa.

Yleiskielisyys on nimissä tärkeää, joten murteelliset ääntöasut yleiskielistetään, mutta muuten käytetään paikkakunnalle ominaisia murre sanoja, esimer-

kiksi *suvi/kesä*. Nimissä noudatetaan oikeinkirjoitussääntöjä. Uudisnimien asut on syytä tarkistaa, ja mikäli virheitä on esimerkiksi kilvissä tai kartoissa, ne korjataan. Etenkin nimikkokatujen nimissä esiintyvät sanaliitot on kirjoitettu silloin tällöin väärin, esimerkiksi *Aleksis Kiven katu*, ei: Aleksis Kivenkatu. (Ohjeet osoitenimien ja -numeroiden antamisesta 1985: 87.) Näitäkin periaatteita on Palokassa noudatettu. Kartoista löytyy kuitenkin muutama virhe; esimerkiksi *Raiviontie* on asussa *Raviontie*. Myös numeroinnissa on virhe: *Ritopohjantiellä* on yksi talo unohdettu numeroida kokonaan.

Nimien taipumiseen täytyy myös kiinnittää huomiota. Määriteosan nominatiivi- tai genetiivimuoto kertoo nimen sisällöstä. Suomenkielisen nimen määrite on tavallisesti genetiivissä, kun on kyseessä henkilö tai paikannimi tai henkilöä tarkoittava tekijännimi tai muu nimitys; esimerkiksi sukunimestä *Kallio* tulee *Kalliontie*, tekijännimestä *seppä* tulee *Sepäntie*. Yhdyssanamäärite taipuu tavallisesti genetiivissä, esimerkiksi *Koivunoksan tie*. Muulloin alkuosa on tavallisesti nominatiivissa, esimerkiksi *Metsätie*. Palokasta löytyy runsaasti tiennimiä, joissa alkuosa on genetiivissä, vaikka kyseessä ei olekaan henkilön tai paikannimi, esimerkiksi *Koppelonpolku*, *Ketunpolku*, *Karhunpolku*. Adjektiivinen määrite taipuu tavallisesti perusosan mukana, esimerkiksi *Vanhassakartanossa*. (Ohjeet osoitenimien ja -numeroiden antamisesta 1985: 87.) Yhdyssanoissa jälkimmäinen osa on genetiivissä, esimerkiksi *Meritullinkatu* (Pesonen 1981: 78).

Nimen tulee olla lyhyt, koska pitkät nimet ovat aikaavieviä kirjoittaa ja lausua. Lisäksi standardikokoisiin katukilpiin mahtuu vain rajallinen määrä tekstiä. Lyhyin kadunnimi suomeksi sisältää ilman jälkiosaa neljä kirjainta, esimerkiksi *Kela*. Lyhyin kadunnimi, joka sisältää jälkiosan, on kuusikirjajai-

minen, esimerkiksi *Vuotie*. Pisimmissä nimissä on 22 kirjainta, esimerkiksi *Pohjoinen Esplanadikatu*. (Pesonen 1981: 78.) Helsingin nimistötoimikunta on pitänyt kauan pituuden ylärajana juuri 22 kirjainta, mutta ylärajaa hipovia nimiä ei ole paljon (Närhi 1985: 6). Palokan tiennimissä lyhyin tiennimi on seitsenkirjaiminen, esimerkiksi *Pajutie* ja *Ukontie*. Pisin on 18-kirjaiminen *Tyyppälänjärventie*. Nimien pituus on siis ohjeiden mukainen Palokassa.

3. HAASTATELTAVIEN ALUEIDENTITEETTIIEN TARKASTELUA

3.1 Nuoret

Alueidentiteetin hahmottamiseksi kysyin haastateltavilta, kuinka kauan he ovat asuneet Palokassa, ovatko he muuttaneet Palokan alueella, mistä he ovat muuttaneet Palokkaan, viihtyvätkö he Palokassa, osallistuvatko he paikallisiin yhteisiin vapaa-ajan toimintoihin (kerhot, seurat yms.), käyttävätkö he Palokan palveluita ja mitä mieltä he ovat niistä ja liikenneyhteyksistä.

Haastateltavat nuoret (N=20) ovat asuneet Palokassa 6 - 16 vuotta. Heistä neljätoista eli 70 prosenttia on asunut alueella koko ikänsä. Poikia on kahdeksan ja tyttöjä kuusi. Palokan alueella on muuttanut seitsemän eli 35 prosenttia vastaajista. Heistä viisi on muuttanut useammankin kerran Palokan alueella: kaksi tyttöä on muuttanut alueella kaksi kertaa, kaksi poikaa on muuttanut kolme kertaa ja yksi tyttö on muuttanut neljä kertaa. Palokkaan on muuttanut kolme tyttöä Jyväskylästä, yksi tyttö on muuttanut Helsingistä, yksi poika Sievistä ja yksi poika Ruotsista.

Palokassa sanoi viihtyvänsä 19 eli 95 prosenttia vastaajista. Yksi tyttö piti paikkaa liian sisäänpäin lämpiävänä, mutta hänkin oli mukana palokkalaisessa urheiluseurassa ja piti palveluita riittävänä. Kolme vastaajaa arveli palaavansa Palokkaan opiskelujen jälkeen. Haastateltavat nuoret kehuivat Palokassa etenkin alueen rauhallisuutta, turvallisuutta ja luontoa.

Vain viisi eli 25 prosenttia haastatelluista kuului johonkin palokkalaiseen seuraan: kaksi poikaa ja yksi tyttö kuului urheiluseuraan, yksi tyttö kuului ratsastusseuraan ja yksi tyttö partioon. Jyväskyläläiseen urheiluseuraan kuului lisäksi kaksi poikaa. Nuorisotiloilla kävi usein kymmenen nuorta, joista kuusi oli poikia ja neljä tyttöjä. Osa haastatteluistahan tehtiin nuorisotiloilla, mikä vaikuttaa tulokseen.

Palokan palveluita piti riittävänä viisitoista nuorta eli 75 prosenttia vastaajista. Kolme tyttöä ja kaksi poikaa kaipasi lisää palveluita, esimerkiksi vaatekauppoja. Kymmenen vastaajaa sanoi, että käyttäisi joka tapauksessa Jyväskylän palveluita. Kymmenen vastaajaa kehui alueen ruokakauppoja, ja kolme vastaajaa sanoi odottavansa uuden automarketin tuloa Keski-Palokkaan. Kaikki vastaajat kävivät ainakin joskus alueen ruokakaupoissa, kirjastossa ja postissa.

Linja-autoa käytti jokainen vastaaja ainakin joskus. 15 vastaajaa käytti sitä viikoittain. Liikenneyhteyksiin oli tyytyväisiä puolet nuorista eli kymmenen haastateltavaa. Muut toivoivat parempia linja-autovuoroja Jyväskylän keskustan ja Palokan välille. Tyytymättömiä linja-autovuoroihin olivat ne, jotka eivät asu Palokan keskustassa. Neljä nuorta valitti, että linja-auto-

pysäkillä on liian pitkä matka, ja he toivoivat linja-autojen kiertävän myös pieniä teitä.

Jyväskylän maalaiskunnassa toteutettiin Nuorten ääni 1996 -projekti. Siinä haastateltiin 57:ää palokkalaista nuorta, joista 92,8 prosenttia sanoi viihtyvän Palokassa hyvin ja yli puolet oli tyytyväisiä alueen palveluihin. (Lybäck 1997: 5 - 7.) Tutkimukseni tulos Palokassa viihtymisestä ei siis ole yllättävä.

Haastatteluissa neljä tyttöä puhui Palokan nuorten voimakkaasta me-hengestä.

“Kyllä meillä on täällä hyvä Palokka-henki.”

“Onhan meille palokkalaisuus tärkeä, mutta on meilläkin eri ryhmiä, niin kun ollilalaiset ja heikkiläläiset, mutta on meillä täällä kuiteski sellanen me-fiilis.”

“Musta meillä on hyvä sellanen me-henki.”

“Kyllä täällä on kiva asua, ja musta tuntuu, että yleensä kaikki tykkää asua täällä, ja on meillä täällä hyvä henki. Me ollaan kaikki kuitenkin palokkalaisia.”

Ainakin näillä tytöillä vaikuttaisi olevan vahva alueidentiteetti. Mielenkiintoista on kuitenkin huomata, että näinkin pienellä paikkakunnalla on omat pienemmät ryhmänsä asuinalueen mukaan. Kuitenkin vaikuttaa siltä, että tärkeintä on palokkalaisuus eikä se, että asuu nimenomaan vaikkapa Heikkilässä.

3.2 Eläkeläiset

Haastateltavat eläkeläiset (N=20) ovat asuneet Palokassa 22 - 61 vuotta. Neljä heistä on asunut koko ikänsä Palokassa. Kahdeksan haastateltavaa on tullut siirtolaisena Karjalasta, kaksi on muuttanut Tampereelta ja kuusi Jyväskylästä. Vain yksi haastateltavista on muuttanut Palokan alueella.

Jokainen haastateltava sanoi viihtyvänsä oikein hyvin Palokassa. Kukaan ei haluaisi muuttaa minnekään. Vastauksissa mainittiin myönteisinä asioina Palokan rauhallisuus, luonto ja palvelut.

Haastateltavista yksitoista eli 55 prosenttia kaikista oli mukana jollain lailla Palokan toiminnassa. Kaksi naista ja kaksi miestä kuului seurakunnan eläkeläiskerhoon, jonka kautta sainkin heidät haastateltaviksi. Neljä naista kävi kansalaisopistossa, ja kolme miestä kuului Palokan urheiluseuraan.

Palokan palveluihin olivat kaikki tyytyväisiä. Kaksi haastateltavaa sanoi, että vaatekauppa olisi mukava, mutta samalla he totesivat, että sitä tuskin tulisi käytettyä. Palveluista kehuttiin eniten apteekkia, ruokakauppoja ja terveyspalveluita. Kaikki haastateltavat sanoivat käyttävänsä Palokan palveluita säännöllisesti. Neljä haastateltavaa toivoi Keski-Palokkaan automarketia.

Linja-autoa käytti melko usein neljä vastaajaa eli 20 prosenttia kaikista vastaajista. He olivat tyytyväisiä linja-autovuoroihin. Muut vastaajista eivät osanneet sanoa niistä mitään, sillä he eivät joko käyttäneet linja-autoa ollenkaan tai käyttivät sitä hyvin harvoin.

Myös eläkeläisillä näyttäisi olevan vahva alueidentiteetti, sillä jokainen viihtyi Palokassa eikä haluaisi muuttaa pois. Vahvan alueidentiteetin muodostumiseen on vaikuttanut osaltaan tietenkin se, että jokainen haastateltava oli asunut alueella vähintään 22 vuotta.

4. KÄSITYKSIÄ TEIDEN NIMEÄMISPERUSTEISTA

4.1 Nuoret

Nuorista yksitoista vastaajaa pystyi antamaan selityksen siihen, mistä oma kotitie on saanut nimensä. Tyttöjä heistä oli seitsemän ja poikia neljä. Neljä tyttöä esittää vastauksensa empimättä, mutta kolme on epävarma vastauksestaan. Kahden vastauksessa esiintyy *en tiedä*, yksi tytöistä sanoo luulevansa. Kahdessa vastauksessa on lisäksi konditionaali: *oisko, olisi*. Näistä vastauksista huomaa, että vastaajat etsivät nimille vastinetta todellisuudesta ja luovat näin suhteen nimen ja todellisuuden välille.

“Meidän lähellä asuu Sahariset, se on myyrä maista, ja siitä on nimi tullu.” (Saharisentie)

“Lampi on siinä lähellä. Siitä se nimi on tullu.” (Kivelänlammentie)

“Ollilantie on saanu nimensä Ollilan kartanosta.” (Ollilantie)

Näissä kolmessa vastauksessa nimi siis kuvaa todellisuutta, sillä vastaajat tietävät, miten nimi liittyy ympäristöön.

“Mä oon luullu, että naapurin takapihalla on suota,

että oisko se korpi.” (Korpimäentie)

“Pyörätietä kun tulee, niin se nousee, mut en mä tiedä, mistä se pohja on.” (Pohjanrinteentie)

“Ranta lähellä, ei siinä muuta ole.”

(Kotirannantie)

“En tiedä, onko siinä ollu se mäki, mutta mistä se haukka olis tullu?” (Haukkamäentie)

Näissä neljässä vastauksessa nimi ensisijaisesti luo todellisuutta, sillä vastaajat päättelevät nimestä, mikä voisi olla nimeämisperuste. *Pohjanrinteentien* selittänyt vastaaja kuvaa rinteen osalta todellisuutta (*”tie nousee”*) ja uskoo pohjankin kuvaavan sitä, mutta ei osaa sanoa miten. Pojat olettavat, että nimillä on jokin suhde todellisuuteen, sillä he etsivät nimelle vastinetta siitä (*”mistä se haukka olis tullu?”*).

Kaikki pojat ovat hieman epävarmoja vastatessaan. Epävarmuus ilmenee verbeissä (*veikkaan, saattaa tulla*).

“En oo miettiny kummempia. Kauempana on pelto, ihan näköyhteys, mutta mä veikkaan, että siihen, mihin on tullu taloja, siinä on metsää, niin mä veikkaan. (Kylväjätie)

“Metsämiehentie, se saattaa tulla, kun on Raivajantie, sitten on linnunnimiä ja polkuja. Ne on laitettu sillei jännästi.” (Metsämiehentie)

Ensimmäisessä esimerkissä vastaaja pyrkii luomaan todellisuutta nimen perusteella. Jälkimmäisessä esimerkissä taas käy selvästi ilmi, että tie näh-

dään vain keinotekoisesti rakennetun nimiryppään yhdeksi jäseneksi (*”ne on laitettu sillei jännästi”*).

Yhden pojan vastauksessa esiintyy adverbiaali *varmaan*. Myös tämä poika pyrkii löytämään nimen takaa todellisuutta.

”Mä oon pohtinu, mikä ihme toi nimi on. Alvajärvestä se nimi on varmaan tullu.” (Alvanranta)

Yksi vastaa kysymyksellä, jossa verbi on konditionaalissa. Epävarmuutta lisää sanan *joku* käyttö. Ilmeisesti vastaaja vain päätteli, että *Kerttulantie* on saanut nimensä Kertun mukaan. Myös hän olettaa, että nimellä on selvä suhde todellisuuteen.

”Oiskohan siellä joku Kerttu asunu?” (Kerttulantie)

Kaikki vastanneet pojat ovat koettaneet päätellä nimestä, mistä tie olisi voinut saada nimensä. Näin he osoittavat, että he olettavat nimellä olevan vastineen todellisuudessa ja siten nimien luovan todellisuutta. Esimerkiksi *Kerttulantietä* ei todennäköisesti ole nimetty Kertun, vaan tilannimen mukaan. Ensimmäiseksi nimestä toki tulee mieleen Kerttu sellaiselle, joka ei tiedä, että *Kerttula* on tilan nimi, joka tosin on voinut saada nimensä Kerttunimisen emännän mukaan. Ainoa poikkeus tässä ryhmässä on poika, joka tajuaa nimien kuuluvan keinotekoiseen nimiryppäeseen (*”ne on laitettu sillei jännästi”*).

Muulle kuin kotitielle osasi antaa selityksen kaksi tyttöä, joista ensimmäinen on varma vastauksestaan. Hän sanoikin kuulleensa selityksen mummoltaan.

Toinen tytöistä on epävarmempi. Hänen vastauksessaan esiintyy sana *kai*. Hän myös vetoaa siihen, että hänen äitinsäkin on kertonut samaa.

“Rantaniemeläntie on tullu siitä, kun se on rannalla, ja siellä on Niemelän tila.”

(Rantaniemeläntie)

“Mäkivuorentien lähellä on Merin mäki, ja siellä on sen hautakin, kun se halusi, että se haudataan sinne. Siinä on kivi niin kun tyynynä. Siitä kai se Merintie on saanu nimensä. Kai se on totta, kun meidän äitikin sitä kertoi” (Merintie).

Näiden tyttöjen vastauksissa nimi siis kuvaa todellisuutta, sillä tytöt osasivat kertoa perustellut vastaukset siihen, mistä tiet ovat saaneet nimensä.

Yksi tyttö tiesi, mistä tiet yleensä saavat nimensä. Hänellä on vankka käsitys siitä, että nimet kuvaavat todellisuutta.

“Nimet tulee vanhoilta maanomistajilta ja sitten siitä, millaisille paikoille ne on rakennettu.”

Seitsemän vastaajaa, joista kuusi oli poikia ja yksi tyttö, ei osannut tai ei halunnut sanoa mitään teiden nimeämisperusteista puhuttaessa. Heidän kommenttejaan olivat:

“Ei oo haisuakaan.”

“En oo pahemmin miettinyt.”

“No, ei oo tullu mietittyä. Koulussa ollaan mietitty, ite ei oo tullut mietittyä.”

“Ei oo harmainta aavistusta tiennimistä.”

“En tiedä mitään.”

“Vaikee kysymys.”

“En o mäkään miettiny koskaa.”

Tyypillinen vastaaja nuorten ryhmässä on tytöistä sellainen, joka osaa antaa nimeämisperusteen omalle kotitielle. Heitä oli tytöistä 70 prosenttia. Pojista tyypillinen vastaaja ei osaa sanoa mitään teiden nimeämisperusteista. Tällaisia oli pojista 60 prosenttia. Kummastakaan ryhmästä ei erottunut kukaan nuori vastaustensa perusteella. Selvästi kuitenkin joukko vastaajia oletti, että nimet perustuvat todellisuuteen ja pyrki vastauksissaan luomaan todellisuutta.

4.2 Eläkeläiset

Eläkeläisryhmästä omalle osoitteelle osasi antaa nimeämisperusteen 16 eli 80 prosenttia vastaajista. Puolet heistä oli naisia ja puolet miehiä.

“Tämä tie on saanut nimensä Kotirannan tilan mukaan.” (Kotirannantie)

*“Kyllä tämä nimi on tullut tuo tilan mukaan.”
(Kotirannantie)*

“Meidän veljesten mukaan tuo nimi on annettu. Veli rakensi ensin tähän ja sitten me tähän viereen, että meidän mukaanhan tuo nimi on annettu.” (Pelkosentie)

“Pelkosten mukaan tuo nimi on annettu. Nehän tähän ensimmäiseksi rakensi.” (Pelkosentie)

“Tämä tie vie tuonne Ritopohjaan päin.” (Ritopohjantie)

“Tässä on näitä Ritoniementie ja Ritopohjantie. Tämä menee tuonne Ritopohjaan tai ei ihan, mutta sinne päin kuitenkin.” (Ritopohjantie)

“Tämä tie vie niemeen, Ritoniemeen. Se on vanha tila, ei sitä enää ole.” (Ritoniementie)

“Tilan mukaan tämä nimi on varmaan annettu.” (Ritoniementie)

“Vanhan kartanon mukaan tämä nimi on annettu. Täällä oli iso Ollilan kartano.” (Ollilantie)

“Heikkilän kartanon mukaan tämä nimi on tullut. Niiltähän nämä maat on saatu tai ostettu.” (Heikkiläntie)

“Joensuun tila tässä on ollut, että sen mukaanhan ne on tämän laittanu.” (Joensuuntie)

“Hintikan Einon mukaan tämä nimi on annettu, niin kuin tuo Hintikankujakin.” (Einonkuja)

Eläkeläisille tiennimet kuvaavat todellisuutta, sillä kaikille niille haastateltavat löysivät nimeämisperusteen todellisuudesta. Vastajat tiesivät alueen tilannimiä ja alueen asukkaita. Vain yksi vastaaja oli hieman epävarma vastauksestaan: hän käytti sanaa *varmaan*. Hänkin lähtee oletuksesta, että nimi perustuu todellisuuteen ja pyrkii nimen perusteella luomaan todellisuutta. Toisaalta eläkeläiset myös tietävät, että jotkut nimet ovat keksittyjä. Niillä ei ole todellisuuden kanssa mitään tekemistä. Tällaisetkin nimet voivat yhdistyä todellisuuteen sattumalta.

“Eiköhän se noista männyistä ole nimensä saanut? Tuossahan on paljon petäjiä.” (Männikkötie)

“Tämä on näitä keksittyjä nimiä. Tässä on otettu näitä metsään ja riistaan liittyviä nimiä, niin kun Jäniksenpolku. Usein tähän minun osoitteeseen on kiinnitetty huomiota, minä kun satun harrastamaan metsästystä. Useampi on sanonut, että on sinulla osuva osoite.” (Riistapolku)

Näissä esimerkeissä nimet siis luovat todellisuutta, sillä haastateltavat päättelivät nimistä, mistä ne olisivat voineet syntyä. Mikäli *Männikkötien* varrella on joitakin mäntyjä, ne huomataan ja nimen arvellaan syntyneen niistä. Tien varressa on nykyäänkin mäntyjä, mutta tielle on annettu nimi jo kaavoitusvaiheessa eikä enää voi tietää, mitä puuta alueella kasvoi ennen rakentamista. Männyt on voitu jättää alueelle sen takia, että niillä on parempi juuristo kuin esimerkiksi kuusella. Vastaaja onkin hieman epävarma ja esittää vastauksensa kysymyksenä, joka on vielä kielteinen. *Jäniksenpolkuun* liittyvä vastaus ei kuvaa eikä luo todellisuutta. Todellisuutta luo se, että metsästystä harrastavan osoite on osuvaksi todettu (*Riistapolku*).

“Raivaajantie, tämä on varmaan näitä riistaan ja metsästyksen liittyviä nimiä. Tämä isoin tie on keksitty Raivaajantiekseksi, ja tästä lähtee nuo pienemmät tiet ja kujat sitten.” (Raivaajantie)

“Tämän nimen on joku vaan antanut. En minä tälle mitään sen kummempaa selitystä keksi. Tääl-

lähän on näitä eläinaiheisia nimiä paljonkin.” (Riekonpolku)

Näissä kummassakaan vastauksessa ei nimi kuvaa eikä luo todellisuutta, sillä kumpikin haastateltava toteaa nimet keksityiksi. Ensimmäisen vastaajan epävarmuus ilmenee sanasta *varmaan*.

Neljä vastaajaa, joista kaksi oli naisia ja kaksi miehiä, ei osannut antaa selitystä siihen, mistä oma kotitie olisi saanut nimensä.

“Mistähän tuo nimi olisi tullut, enpä osaa sanoa.” (Raivaajantie)

“Tuohonpa en osaa sanoa mitään.” (Airanteentie)

“Tuotapa en ole miettinyt.” (Partasentie)

“Tälle tielle en osaa sanoa selitystä, vaikka monen muun tien alkuperän tiedänkin.” (Partasentie)

Kahdeksantoista vastaajaa osasi antaa nimeämisperusteen muulle kuin kotitielle. Kaikki ne, jotka eivät osanneet selittää omaa kotitietään, osasivat antaa selityksen kuitenkin jonkin muun tiennimen synnylle.

Eläkeläisistä ne, jotka antoivat vain yhdelle tielle nimeämisperusteen, antoivat sen nimenomaan omalle kotitielle. Suurin osa kertoi nimeämisperusteen 6 - 10 tiennimelle. Miehistä kolme ja naisista yksi osasi selittää yli kymmenen nimeä. Ero sukupuolten välillä ilmeneekin niiden kohdalla, jotka antoivat usealle tielle nimeämisperusteen. Kaksi miestä kertoi selityksen 18:lle ja yksi mies 15 tiennimelle ja yksi nainen 12 tiennimelle.

Naisten ja miesten kertomat selitykset nimien synnylle olivat varsin samankaltaisia. Miehet selittivät kuitenkin nimiä huomattavasti naisia enemmän: miehet antoivat 84 selitystä ja naiset 60. Nimeämisperusteet liittyivät selvästi eniten asukkaisiin. Niitä oli yhteensä 48. Maastoon, maaperään ja kasvillisuuteen liittyviä selityksiä oli 26, ja sijaintiin liittyviä selityksiä oli 22. Paikannimiin liittyviä selityksiä oli yhteensä vain kymmenen, mikä on hämmästyttävän vähän, sillä alueella on kuitenkin paikannimiin perustuvia tiennimiä. Muistonimiä haastateltavien mukaan oli viisi. Aihepiirinimiä eli ns. keksittyjä nimiä oli 13 ja muita nimiä kuusi. Naisten ja miesten vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti nimeämisperusteiden mukaan.

Luonnollisesti alueen nimillä on vaikutusta annettuihin selityksiin. Asukkaisiin liittyviä nimiä on eniten, ja niitä myös selitettiin eniten. Aihepiirinimiä on myös paljon, mutta niitä kuitenkin selitettiin varsin vähän. Niille on kuitenkin ehkä vaikea löytää selitys todellisuudesta, sillä nehan ovat keksittyjä nimiä.

Alueen tiennimistä suurin osa perustui ilmeisiin etu- ja sukunimiin. Asukkaisiin liittyviä selityksiä olikin eniten, mutta näihin vastauksiin sisältyi paljon myös epävarmuutta. Etenkin ne haastateltavista, jotka tiesivät runsaasti alueen asukkaita ja heidän mukaansa annettuja nimiä, halusivat antaa nimeen perustuvan selityksen myös niille teille, joista heillä ei ollut tietoa. Näin he lähtevät siitä, että nimet perustuvat todellisuuteen. Nämä vastaukset luovat todellisuutta, vaikka jokaisessa niissä esiintyy epävarmuutta, mikä ilmenee sanoista *joku, varmaan, en muistakaan, en minä muuta tiedä, on tainnut*. Lisäksi on konditionaali (*olisi*) sekä kielteinen kysymys (*eikös nimi ollut*) ja kysymys (*vai mikä se oli*).

"Joku Maijahan siellä kulmassa on tietysti asunut." (Maijantie)

"Eikös Rossin emännän nimi ollut Helmi, vai mikä se oli, että sen mukaanhan se varmaan olisi." (Helmintie)

"Kyllähän siellä on semmoset Kettuset asunut, vaikka en muistakaan." (Kettusentie)

"Kassunkuja, en minä muuta tiedä, mutta Kasurisethan siellä asui." (Kassunkuja)

"Joku Hilikka siellä perillä on tainnut asua." (Hilkantie)

Suurin osa asukkaisiinkin liittyvistä selityksistä oli hyvin samanlaisia. Esimerkiksi *Artuntien* sanoi saaneen nimensä Arttu Oinosen mukaan kymmenen haastateltavaa. Samoin *Pelkosentie* on saanut nimensä Pelkosten mukaan yhdeksän haastateltavan mielestä. Aukkaisiin liittyvissä nimissä vain *Hintikantie* oli sellainen, johon annettiin kaksi hieman erilaista vastausta. Kahden vastaajan mukaan tie on saanut nimensä Hintikoiden mukaan, ja yhden vastaajan mielestä nimi on tullut Hintikan tilan mukaan. Kaikkien näiden kolmen vastaajan mielestä *Einonkuja* oli saanut nimensä Eino Hintikan mukaan, joten tuntuu ehkä luontevammalta, että *Hintikantie* on saanut nimensä entisestä tilasta eikä nykyisestä asukkaasta. Vaikka kyseessä on pitkään mukana ollut kunnallispoliitikko, tuntuisi kaksi tiennimeä hänen mukaansa annetulta aika paljolta. Tällainen pyrkimys kytkeä suku- tai etunimi johonkin tien varrella eläneeseen asukkaaseen tuntuu luonnolliselta. Ehkä sekin on odotuksenmukaista, että kytkenät vaihtelevat puhujaryhmästä ja sukupolvesta riippuen. Nuoremmat sukupolvet eivät välttämättä edes

oleta, että tällaisilla nimillä on ollut todellinen nimeämisperuste. Epävarmaa on, kiinnostaako heitä lainkaan nimien suhde todellisuuteen

Palokan tiennimien asukkaisiin liittyvissä nimissä on mielenkiintoista huomata, että oman nimikkotien ovat saaneet ne asukkaat, jotka ovat myyneet maata kunnalle tai rakennuttajalle. Tämähän ei ole nimenanto-ohjeiden mukaista. Esimerkiksi Pappilanrinteestä on Paavo Moilanen myynyt maata, ja hänen mukaansa on nimetty *Paavonpolku* ja *Airanteentie*. Hän oli syntynyt Karjalassa Airanteen kylässä, ja sieltä nimi on otettu käyttöön. Tällaisen selityksen antoi neljä vastaajaa. Uudelle Ritoniityn alueelle tuli *Pärnäsentie* alueen maiden myyjän mukaan. Vain muutama tie on saanut nimen naisen mukaan, ja nimenomaan naisten mukaan annetut nimet olivat sellaisia, joille ei tiedetty selitystä tai vastauksissa oltiin kovin epävarmoja. Nämä naiset, joiden mukaan tiennimiä on annettu, eivät todennäköisesti ole olleet kovin tunnettuja, tai he eivät ole asuneet kauan alueella, koska pitkään alueella asuneet ihmiset eivät muista heitä. Todennäköistä kuitenkin on, että siellä ovat asuneet naiset, joiden mukaan nimet on annettu.

Kahteen tiennimeen annettiin selvästi erilaiset vastaukset. Toinen haastateltavista sanoi *Joensuuntien* saaneen nimensä siitä, että tie on lähellä joen suuta. Tässä vastauksessa siis luodaan todellisuutta, sillä tiennimestä vastaaja päätteli nimeämisperusteen. Toinen vastaajista tiesi, että on ollut *Joensuuniminen* tila. Tämä vastaus siis kuvaa todellisuutta. Onhan kuitenkin mahdollista, että tila on saanut nimensä siitä, että se sijaitsi lähellä joen suuta. Näin diakronisesta näkökulmasta voidaan erottaa kolme eri kerrosta nimen ja todellisuuden suhteen kuvauksessa: ensin tila on saanut nimensä paikasta, sitten paikka tilasta ja lopulta tiennimi hahmotetaan jälleen paikan mukaan.

Olavintiestä annettiin myös kaksi erilaista selitystä. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että nimi on annettu kirkkoherra Olavi Tukiaisen mukaan, ja yhden vastaajan mielestä nimi on tullut rakennuttaja Olavi Salmisen mukaan. Molemmat vastaukset todennäköisesti luovat todellisuutta, mutta jälkimmäistä vastausta pidän todennäköisempänä, sillä kyseisen tien varteen on Olavi Salminen ollut rakentamassa. Kirkkoherra Tukiainen on ollut Palokassa 1960-luvulla, ja nimi on annettu vasta 1970-luvulla, ja lisäksi tie on pienen matkan päässä kirkosta ja pappilasta. Ihmiset kuitenkin muistavat paremmin kirkkoherran kuin rakennuttajan ja arvelevat tien saaneen nimensä hänen mukaansa, vaikkei alue liitykään häneen mitenkään.

5. MIELIPITEITÄ PALOKAN TIENNIMISTÄ

5.1 Tiennimien määriteosista

5.1.1 Nuoret

Mielipiteitä tiennimien määriteosasta esitti vain kuusi nuorta. Heistä puolet oli tyttöjä ja puolet poikia. Tyttöjen mielipiteitä määriteosasta:

“Sellanen on hyvä, missä on joku äijän nimi, vaikka Wilhelm Schildtin katu.”

“Lohikoskella on huonoja nimiä, vaikka Happomiehentie ja Paperimestarintie, mutta Halssilassa on hyviä, niin ku Mesikämmen.”

“Jos tie olis oman nimen mukaan, niin se jäisi ihmisille paremmin mieleen.”

Poikien mielipiteitä määriteosasta:

“Keksityt nimet on persoonallisempia kuin nimen mukaan annetut.”

“Jos rupee miettimään, millasen haluais, niin paras olis omalla nimellä. Siitä tulis ihan päällikkö-olo.”

“Yhen osote oli Pohjanmaalla Pöljä, ja se nyt on aivan kauhee.”

Nuorten mielipiteitä määriteosasta on niin vähän, että tyttöjen ja poikien vastauksia on vaikea vertailla. Kummastakin ryhmästä löytyi kuitenkin yksi, joka haluaisi tien oman nimen mukaan. Muutamasta vastauksesta on myös vaikea päätellä, mihin mielipiteet perustuvat.

Neljätoista vastaajaa, joista puolet oli tyttöjä ja puolet poikia, oli sitä mieltä, että on sama, millaisia tiennimet ovat. Yhdelle vastaajista tuli kuitenkin mieleen tiennimien tärkeys postin kannalta.

”Kunhan posti tulee perille.”

“Ei se paljon haittaa, mikä se on.”

“Jos joku oliskin laittanut huonon nimen, niin ei kai sitä nyt tartte muuttaa, sama se on.”

“Sama vaikka Kaatopaikantie 3, osoite ei häiritse, ei se kiinnosta. Samahan se on, ei se sitä mökkiä miksikään muuta.”

“Sama se on, mitä kukin lappuun kirjoittaa.”

“Mulle osotteet ja tiennimet ovat yhdentekeviä.”

“Kai se on sama, millä tiellä asuu.”

“Se on aivan sama, millä tiellä joku asuu.”

“Kyllä mä aina osotteet katon, mutta ei sillä oo mitään väliä, mikä se on.”

“Sama kai se on, mikä se on.”

“Ei se paljon haittaa, mikä se on. Kunhan on lämmän katto pään päällä.”

“Ei sillä väliä, mikä se on.”

“Sama se, mikä se nimi on.”

“Sama se. Se, mikä on annettu, on ihan hyvä.”

Tyypillinen vastaaja on kummassakin ryhmässä sellainen, joka sanoi olevan yhdentekevää, mikä on tiennimen määriteosa. Kummassakin ryhmässä näitä oli 70 prosenttia. Nämä vastaajat myös osoittivat, että heitä ei kiinnosta nimen suhde todellisuuteen. Kolmasosalla vastaajista oli jonkinlainen mielipide määriteosasta.

5.1.2 Eläkeläiset

Eläkeläisistäkin oli mielipide tiennimen määriteosasta vain seitsemällä eli 35 prosentilla haastateltavista. Heistä kolme oli naisia ja neljä miehiä.

“Tämmöset luontoon liittyvät on kivoja, niin kun vaikka Pyynpolku.”

“Mukavia on vähän erikoisemmat nimet, ei mitään Koivukujat.”

“Nimen mukaan laitettut on hyviä.”

“Tilojen mukaan laitettut nimet on hyviä. Niissä-hän siirtyy paikan historia nuoremmille.”

“Hyviähän tämmöset asukkaiden mukaan laitettut on.”

“Metsään ja luontoon liittyvät on oikein kauniita nimiä.”

“Nämä vanhojen tilojen mukaan annetut nimet on hyviä. Ne ei ole mitään keksittyjä nimiä.”

Kaksi näistä vastauksista on perusteltuja: Toinen perustelee tilanimien mukaan annettuja nimiä sillä, että paikan historia siirtyy. Toinen perustelee samoja nimiä sillä, että ne eivät ole mitään keksittyjä nimiä. Nämä haastattelut arvostavat siis sitä, että nimet kuvastavat todellisuutta.

Kymmenellä vastaajalla, joista puolet oli naisia ja puolet miehiä, ei ollut mielipidettä tiennimen määriteosasta.

“Enpä ole tullut aatelleeksi näitä tiennimiä sillä tavalla, että enpä osaa sanoa.”

“Enpä taida osata sanoa mitään.”

“Minulle tiennimet ovat oikeestaan samantekevä asia.”

“Hyviähän ne on varmaan kaikki. En ole oikein ajatellut koskaan tuommoista asiaa.”

“Mitähän tuohon nyt sanoisi?”

“Enpä oikein osaa sanoa mitään.”

“Samahan se. Hyviähän nuo ovat.”

“Mikäs se huono nimi nyt olisikaan? Hyviä nämä ovat kaikki.”

“ En ole koskaan tuommoista ajatellut.”

“Enpä ole miettinyt. Mitäs minä nytten semmoisia.”

Kolme vastaajaa, joista kaksi oli naista ja yksi mies, ei vastannut suullisesti tähän kysymykseen. He vain pudistelivat päätään.

Tyypillinen vastaaja eläkeläistenkin ryhmässä on siis sellainen, jolle tiennimen määriteosa on yhdentekevä asia. Heitähän oli puolet kummastakin ryhmästä. Heitä ei myöskään kiinnosta nimen suhde todellisuuteen. Kukaan vastaajista ei erottunut selvästi ryhmästä.

5.2 Tiennimien perusosista

5.2.1 Nuoret

Tiennimen perusosasta oli mielipide 18 nuorella, joista tyttöjä oli kymmenen ja poikia kahdeksan. Heistä yhdeksän piti parhaana perusosana *tietä*. *Katua* puolestaan piti parhaana viisi vastaajaa, *kujan* kannalla oli kolme vastaajaa ja *polkua* kannatti yksi vastaaja. *Tiestä* ja *kadusta* mielipiteet erosivat tytöillä ja pojilla. *Katua* kannatti viisi tyttöä, mutta ei yhtään poikaa. *Tietä* piti parhaana perusosana puolestaan kuusi poikaa, mutta vain kolme tyttöä.

Tien paremmuutta osasi perustella vain kaksi vastaajaa, jotka molemmat olivat tyttöjä. He olivat sitä mieltä, että *tie* on paras perusosa pienille teille pienellä paikkakunnalla.

“Tie on paras, kun nää on kuitenkin tällasii pieniä hiekkateitä.”

“Tie on tänne Palokkaan paras, kun tää on kuitenkin pieni paikka.”

Kadun paremmuutta perusteli kaksi vastaajaa, jotka hekin olivat tyttöjä. Pojistahan kukaan ei pitänyt katua parhaimpana vaihtoehtona. Vastaajat liittivät *kadun* kaupunkiin, mutta halusivat silti *katuja* Palokkaan. Ilmeisesti nämä nuoret halusivat, että Palokka olisi kaupunkimaisempi. Mikäli osoitteena olisi jokin katu, se ehkä synnyttäisi mielikuvan suuremmasta paikasta kuin Palokka todellisuudessa on. Osa nuorista toivoo sitä varmasti, vaikka nuoret viihtyvätkin Palokassa.

“Katu on kaupunkimaisempi.”

“Katu on paras, kun se on sillai kaupunkimaisempi.”

Tien paremmuutta ehdottaneet vastaajat lähtevät ajatuksesta ja oletuksesta, että nimen pitää kuvata todellisuutta. *Kadun* paremmuutta puolustaneet taas ilmeisesti olettavat, että nimet luovat todellisuutta: kaupunkimainen nimi saa paikankin kaupunkimaisemmaksi.

Ne, jotka valitsivat parhaaksi *kujan*, osasivat perustella valintansa. Yhden mielestä *kuja* on kaupunkimainen, ja toisten mielestä se on mukavan pikkui-

nen ja kodikas. *Kuja* herätti siis hieman erilaisia ajatuksia niissäkin haasteltavissa, jotka pitivät siitä. *Kuja* merkitsee ihmisille eri asiaa.

“Kuja on mukavan kaupunkimainen.”

“Kuja on semmonen mukavan pikkunen.”

“Kuja on kodikas.”

Polku parhaimpana tienimen perusosana pitänyt poika perusteli myös vastauksensa.

“Polku on semmonen mukavan lepponen.”

Kaksi poikaa piti tiennimen perusosaa yhdentekeväenä. Heistä myös määriteosa oli yhdentekevä.

“Eipä ole nimellä väliä.”

“Yhdentekevää, mikä se nimi on.”

Polku ja *kuja* herättivät negatiivisia ajatuksia tytöillä.

“Polusta tulee mieleen sellanen ihan pieni polku.”

“Polku on jossain metän keskellä.”

“Kujasta tulee mieleen umpikuja.”

“Kuja päättyy ihan metrin päässä.”

Nämä vastaajat tajuavat ilmeisesti nimen ja todellisuuden suhteen hyvin tiukaksi. Nimi ilmeisesti kuvaa ja luo todellisuutta.

Myös *puisto* ja *ranta* synnyttivät negatiivisia ajatuksia pojissa. Myös näissä esimerkeissä nimen ja todellisuuden suhde tajutaan tiukaksi.

“Puistosta tulee mieleen, että asuu ihan vaan puistossa.”

“Puistosta aattelee, että joku asuu ihan ulkona.”

“Rannasta tulee mieleen, että joku asuu ihan rannassa, ettei oo taloo eikä mitään.”

Ranta esiintyy perusosana kolmessa tiennimessä tutkimusalueella (*Alvanranta, Kankaanpäänranta, Tyyppäänranta*), mutta *puistoa* ei ole tiennimen perusosana lainkaan, joten ainakin nämä nimet ovat varmasti vieraita nuorille. *Puisto* ja *ranta* eivät olleet toivotuissa perusosissa lainkaan, vaikka usein ne ovat suosituimmat perusosat (Viljamaa-Laakso 1995: 31). Yksi vastaajista asui *Alvanrannassa*, mutta hän piti parhaana perusosana *kujaa*.

Nimen ja todellisuuden suhteen hahmottamisessa vastaajat erosivat toisistaan. Ne, jotka pitivät *katua* parhaana perusosana, ajattelivat nimen luovan todellisuutta. Muille vastaajille nimet enemmänkin kuvaavat todellisuutta.

5.2.2 Eläkeläiset

Eläkeläisistä viidellätoista oli mielipide tiennimen perusosasta. Heistä naisia oli kahdeksan ja miehiä seitsemän. Viisi vastaajaa ei osannut sanoa asiasta mitään. Heistä kellekään ei ollut mielipidettä myöskään tiennimen määriteosasta.

Eläkeläisistä kymmenen piti parhaana *tietä*, kolme piti parhaana *kujaa* ja kaksi *polkua*. *Kujaa* kannattivat vain naiset ja *polkua* vain miehet. Mielen-

kiintoista oli, että kukaan eläkeläisistä ei pitänyt *katua* parhaana vaihtoehtona.

Kahdeksan vastaajaa piti parhaana perusosana *tietä*, ja he kaikki osasivat perustella vastauksensa. Heille nimi kuvastaa todellisuutta.

“Tie on tänne Palokkaan vaan sopivin. Tämä on tämmönen pieni paikka.”

“Tie on vähän isompi kuin polku ja kuja.”

“Tie on semmonen isompi tie, ei mikään hiekkatie.”

“Tie kuulostaa niin hyvältä. Polku ja kuja on sellaisia pieniä teitä.”

“Tie on iso tie. Katu on liian kaupunkimainen tänne kylälle.”

“Tie on hyvä, kun se on sellainen isompi tie.”

“Kyllähän se tie on paras. Se on sellainen vähän isompi tie, muttei kuitenkaan mikään katu.”

“Kyllä minä tiestä tykkään eniten, kun siitä tulee mieleen sellanen kiva, vähän isompi tie.”

Kaikki ne, jotka pitivät *kujaa* parhaimpana perusosana, perustelivat vastauksensa. Myös heille nimi kuvastaa todellisuutta.

“Kuja on minusta mukavin. Se on sellanen vähän pienempi tie.”

“Kujathan on ihan parhaita, sellaisia pieniä teitä.”

“Minä tykkään eniten kujista. Ne on mukavia teitä, pieniä teitä.”

Toinen niistä, jotka kannattivat *polkua*, myös perusteli vastauksensa. Myös hänelle nimet kuvaavat todellisuutta.

“Polku on mukavan kotoisa, ei liian iso, eikä kaupunkimainen. Se on minusta selvästi paras.”

Kaksi naista mainitsi *raitin* herättävän negatiivisia ajatuksia. (*Kurren Raitti* on palokkalainen ravintola.)

“Raitti olisi kaikista pahin. Siitä tulee Kurren Raitti mieleen.”

“Raitista en pidä yhtään. Siitähän tulee meidän Kurren Raitti mieleen.”

Muut perusosat eivät herättäneet negatiivisia ajatuksia. Yksi *tien* kannattaja mainitsi *kadun*: *“Katu on liian kaupunkimainen tänne kylälle.”*

Eläkeläiset luokittelivat vastauksissaan tiennimen perusosia määritelmien mukaan. *Katu* kuuluu kaupunkimaiseen rakentamiseen, eikä kukaan pitänyt sitä parhaana vaihtoehtona Palokkaan. Puolet kannatti *tietä*, ja se onkin tarkoitettu lähiöihin ja maaseututaajamiin. *Kuja* määritellään lyhyeksi tieksi tai kaduksi, ja sellaiseksi kolme vastaajaa sitä kuvailikin.

Eläkeläisten mielestä nimet kuvaavat todellisuutta varsin tiukasti. Kukaan ei halunnut kaupunkiin kuuluvaa *katua* Palokkaan. Ilmeisesti eläkeläiset eivät halukaan Palokan olevan yhtään kaupunkimaisempi kuin mitä se nyt on.

Lisäksi on mielenkiintoista huomata, kuinka ravintolankin nimi voi vaikuttaa mielipiteisiin tiennimistä.

6. TIENNIMIEN KÄYTTÖ

6.1 Nuoret

Haastateltavilta kysyttiin, missä he joutuvat tekemisiin tiennimien kanssa. Kaikki tytöt sanoivat tarvitsevansa osoitteita, mutta pojista vain kuusi. Kaikki nämä nuoret sanoivat tarvitsevansa tiennimiä osoitteissa, esimerkiksi kirjeissä ja korteissa. Tytöt mainitsivat postin lisäksi tien neuvomisen.

”Tarvitseehan tiennimee ja osotetta, kun kirjoittaa kortteja ja muita.”

”Kyllähän mä käytän osotteita vaikka kuinka kirjeissä ja korteissa. Niissä osotteissa on siis se tiennimikin. Sehän on vähän niin kun sama asia.”

”Tiennimee tarvii, kun kirjoittaa osotteen vaikka korttiin. Ne onkin helppo muistaa, mutta ne numerot on vaikeita.”

”Tiennimiä tarttee, kun neuvoo jollekin, missä on vaikka joku kauppa.”

”Tartteehan tiennimiä, kun neuvoo jollekin, vaikka turistille, missä on joku ihme paikka. Ei niitä aina kyllä muistakaan, kun niitä sen verran harvoin tarttee.”

Neljä poikaa sanoi, etteivät he tarvitse tiennimiä lainkaan, vaan he puhuvat vain paikkojen mukaan.

“Ei tienimien mukaan puhuta, paikkojen mukaan puhutaan.”

“En kato tiennimiä ollenkaan, kavereitten osoitteitakaan en tiedä, paikat vaan.”

“En oo tekemisissä tiennimien kanssa. Mä puhun paikkojen mukaan.”

“En mä käytä tiennimiä ollenkaan. Jos mun pitää vaikka neuvoa, niin sanotaan, että vasemmalle ja oikealle, tiennimiä ei käytetä, kun ei niitä muista.”

Esimerkit osoittavat, että nuorilla tiennimet eivät juurikaan liity todellisuuteen. Niitä ei käytetä hahmotettaessa paikkoja. Niiden hahmottaminen ilman tiennimiä onkin mahdollista Palokan kokoisessa paikassa, mutta isommalla paikkakunnalla se olisi vaikeampaa.

Haastateltavilta kysyttiin, käytetäänkö teistä ja paikoista aina niiden oikeaa nimeä vai onko niillä lempinimiä tai onko nimistä muodostettu väännöksiä. Kukaan haastateltavista ei tiennyt mitään lempinimeä millekään tielle. Kaikkien mielestä teistä käytetään niiden oikeaa nimeä. Nuorisotilojen ja kirjaston seutua sanotaan joskus yhden pojan mukaan *kärjeksi*, mutta muita lempinimiä mistään paikastakaan ei tullut vastaajien mieleen. Kaksi tyttöä mainitsi, että *Matinmäentiestä* käytetään nimeä *Ritopohjantie*, sillä *Ritopohjantie* jatkuu *Matinmäentienä*.

“Matinmäentietä sanotaa oikeestaan aina Ritopohjantiekseksi, kun se jatkuu tossa suoraan.”

“Ritopohjantieksi sanotaan tota suoraa, vaikka toi tieh  on Ollilassa Matinm entie.”

6.2 Eläkeläiset

Eläkeläisistä 12 sanoi käyttävänsä usein tiennimiä. Heistä kahdeksan oli naisia ja neljä miehiä. Kahdeksan haastateltavaa sanoi tarvitsevansa tiennimiä harvoin. Heistä miehiä oli kuusi ja naisia kaksi. Niistä naisista, jotka sanoivat joutuvansa usein tekemisiin tiennimien kanssa, kuusi perusteli vastaustaan osoitteen tarvitsemisella postil hetyksiss . Muita perusteluja olivat osoitteen käyttö taksia ja ambulanssia tilattaessa. Osoitetta tarvitaan myös tien neuvomisessa ja esimerkiksi myymälöistä puhuttaessa.

“Kirjeiss h n sitä osoitetta tarvitsee, ja korteissa tietysti. Tarvitseehan sitä, kun k ytt   vaikka taksia.”

“Kun laitan jollekin postia, korttia tai pakettia, niin silloinhan sitä tarvii.”

“Täällä ei juuri taideta tiennimiä k ytt  , mutta kaupungissa niitä tulee käytettyä, on Asemakatua ja V in nkatua, kun siis liikkeistä puhutaan.”

“Joulukorteissa tartten osotteita, niin ja taksilla ajaessa ja k ytt  h n niitä nyt muutenkin, ihan puheessa.”

“Ambulanssia tilatessa ollaan tarvittu useastikin, ja taksia tilattaessa.”

“Postin kulussa tuota osotetta aina tarvitsee.”

“Tarviihan sitä, vaikka kun neuvoo jotakin ihmistä jollekin paikalle. Onhan se osote korteissa ja kirjeissä. Usein sitä tarvii.”

“Sitä tiennimeä tarvitsee ainakin osoitteissa, kun laittaa postia jollekin.”

Kaikki miehet, jotka käyttivät tiennimiä usein, perustelivat tiennimien käyttöä paikkojen löytämisellä. Kaksi mainitsi lisäksi osoitteet kirjeissä ja korteissa, ja yksi vastaaja sanoi tarvitsevänsä tiennimeä neuvoessaan jotakuta jonnekin.

“Tiennimiä katsoo hyvinkin tarkkaan, kun on vieraalla paikkakunnalla. Tarvitseehan niitä itsekkin, kun neuvoo täällä jotakin jonnekin.”

“Muualla ajaessa tarvitsee tiennimiä ja osoitteita kovastikin. Karttaa lukiessahan niihin törmää.”

“Tiennimiä katselee kartasta, kun lomamatkaa suunnittelee. Tarvitseehan sitä kirjeissä ja muussa postissa.”

“Autolla ajaessa tarvitaan tiennimiä, varsinkin jos on vieraalla paikkakunnalla. Niin, tarvitaanhan niitä kirjeissä ja korteissakin. Aika paljonhan niitä tarvitsee oikeastaan. Sitä ei tule ajateltuaan.”

Ne kuusi miestä, jotka käyttävät tiennimiä harvoin, perustelivat vastaustaan sillä, etteivät kirjoita kenellekään eivätkä liiku juuri missään kauempana.

“Enpä tuota osoitetta tarvitse missään, enkä mitään tiennimiä. Minä kun en kotoa juurikaan liiku minnekään, enkä postia laita kellekään. Vaimo ne kortit laittaa ja muut semmoset.”

“Osoitteita tai semmoisia tarvitsen hyvin harvoin. Enhän minä kellekään mitään postissa laita, enkä minä itsekään missään kauempana käy, että karttaa tarvitsisin.”

“Minä en enää osoitteita enkä teitten nimiä tarvitse. Posti tuo, mitä tuo. Sen, mitä liikun, osaan liikkua ilman nimiä.”

“Osoitteet ja semmoset on aika harvinaisia minulle. En minä kirjoita kellekään. Jos on asiaa, niin minä soitan tai menen käymään. Täällä Palokassa osaan liikkua ihan ilman teitten nimiä.”

“Enpähän minä niitä enää tarvitse. Ennenhän niitten kanssa oli tekemisissä, kun oli töissä ja liikkui tuolla, mutta nyt on vaan tutut paikat, missä käy.”

“Vähästä on niitten käyttö. Jos on jotain asiaa, niin soitan, mutta en minä kenellekään kirjoita. Taksillakaan en raski ajella, että ei sitä tarvitse. Autolla osaan liikkua ilman karttoja ja semmoisia.”

Kaksi naista, jotka käyttivät tiennimiä harvoin, perustelivat vastaustaan sillä, etteivät enää kirjoita kenellekään.

“En minä tiennimiä enkä semmosia tarvitse, kun en kirjoittele. Minä soitan, jos on asiaa.”

“Niitähän tarvitsee kirjeissä ja korteissa, mutta en minä enää kirjoita, kun minä soitan.”

Mitään lempinimeä ei kukaan tiennyt millekään tielle eikä paikalle. Kaksi naista sanoi, että *Matinmäentiestä* käytetään nimeä *Ritopohjantie*, sillä *Ritopohjantie* jatkuu *Matinmäentienä*.

Eläkeläisetkään eivät siis hahmota ympäristöään tiennimien avulla. He kulkevat Palokassa vanhoja tuttuja reittejä välittämättä tiennimistä. Niitä tarvitaan kuitenkin liikuttaessa muilla paikkakunnilla, sillä vierasta paikkaa on vaikea hahmottaa ilman osoitteita.

7. NUORTEN JA ELÄKELÄISTEN VASTAUSTEN VERTAILUA

7.1 Alueidentiteetti

Haastateltavat ovat asuneet alueella 6 - 61 vuotta. On selvää, että alueidentiteetti on erilainen sillä, joka on asunut alueella vain nuoruutensa, kuin sillä, joka on asunut ikänsä alueella ja nähnyt paikkakunnan kasvun ja muutokset. Nuorten vastauksissa oli hämmästyttävää, että peräti seitsemän oli muuttanut Palokan alueella ja heistä viisi useankin kerran. Kolme vastaajaa arveli jopa palaavansa Palokkaan opiskelujen päätyttyä. Kukaan eläkeläisistä ei puolestaan halua muuttaa Palokasta minnekään.

Kaikilla haastateltavilla vaikuttaa olevan vahva alueidentiteetti, mutta se syntyy nuorille ja eläkeläisille eri lailla. Nuorille on tärkeää yhdessäolo ja yhteiset tilat. Eläkeläisille puolestaan tärkeitä ovat paikkakunnan menneet ja nykyiset tapahtumat. Nuoret ovat paljon kavereiden kanssa, ja eläkeläisille naapurit ja sukulaiset ovat tärkeitä. Nuoret viettävät aikaansa paljon myös muualla kuin Palokassa, mutta suurin osa eläkeläisistä on huomattavan paljon pelkästään Palokassa. Haastatellut eläkeläiset olivat aktiivisemmin mukana Palokan toiminnassa kuin nuoret. Tähän tulokseen vaikuttaa se, että osa eläkeläisryhmän haastateltavista tuli Palokan eläkeläiskerhon kautta.

Haastateltavat viihtyivät alueella suorastaan hämmästyttävän hyvin, sillä yhtä tyttöä lukuun ottamatta kaikki vastaajat sanoivat viihtyvänsä Palokassa. Kumpikin ryhmä mainitsi viihtymisen syinä luonnon ja rauhallisuuden. Myös kaikki eläkeläiset olivat tyytyväisiä Palokan palveluihin. Neljännes nuorista toivoi enemmän palveluita alueelle, ja puolet nuorista haluaisi paremmat liikenneyhteydet Jyväskylän keskustaan. Nuoret arvostivat alueen turvallisuutta, mutta kukaan eläkeläisistä ei maininnut sitä. Heille kaupunkien turvattomuus ja väkivalta on todennäköisesti melko vieras asia. Nuoret puolestaan liikkuvat kaupungissa viikonloppuillalaisin ja -öisin ja osaavat ehkä sen takia arvostaa Palokan turvallisuutta.

Sukupuolten välillä ei ilmennyt juuri eroja. Nuorten ryhmässä neljä tyttöä puhui Palokan hyvästä hengestä, mutta kukaan pojista ei maininnut sitä

7.2 Nimeämisperusteet

Eläkeläisillä oli huomattavasti enemmän käsityksiä teiden nimeämisperusteista kuin nuorilla. Omalle osoitteelle osasi antaa nimeämisperusteen 11 nuorta ja 16 eläkeläistä. Nimeämisperusteen muulle kuin kotitielle osasi antaa vain kaksi nuorta, mutta 18 eläkeläistä, joista osa antoi nimeämisperusteen yli kymmenelle tiennimelle.

Nuorten ryhmässä tytöt antoivat poikia enemmän selityksiä teiden nimeämisperusteista. Kotitielle antoi selityksen seitsemän tyttöä ja neljä poikaa. Muulle kuin kotitielle osasi antaa selityksen kaksi tyttöä. Kuusi poikaa ja yksi tyttö ei osannut sanoa mitään teiden nimeämisperusteista kysyttäessä. Eläkeläisistä omalle kotitielle osasi antaa selityksen kahdeksan naista ja kahdeksan miestä. Eläkeläisten ryhmässä miehet antoivat huomattavasti enemmän selityksiä kuin naiset. Miehistä kolme antoi selityksen yli kymmenelle tiennimelle, mutta naisista vain yksi.

Nuorten ryhmässä tytöt olivat aktiivisempia ja antoivat selityksiä enemmän kuin pojat. Todennäköisesti poikien vähäinen vastausten määrä ei johdu pelkästään tietämättömyydestä, vaan myös heidän roolistaan, johon ei kuulu tiennimien miettiminen. Pojat olisivat saattaneet antaa enemmän vastauksia, jos heitä olisi haastatellut yksinään. Eläkeikään tultaessa miehet olivat aktiivisempia miettimään tiennimiä kuin naiset, ja tuntui siltä, että he olivat naisia paremmin perillä paikkakunnan historiasta ja nykyisistäkin tapahtumista. Koko eläkeläisryhmää kuitenkin kiinnosti kovasti esimerkiksi se, kuka omistaa mitkäkin maat. Nuoria tällaiset asiat eivät luonnollisestikaan juuri kiinnosta, vaan heille kaverit ja harrastukset ovat tärkeämpiä asioita.

Nuorilla on yleensä paljon laajempi alue, jossa he liikkuvat, kuin eläkeläisillä. Nuorten vastauksissa on esimerkkejä Jyväskylästä, mutta eläkeläisten vastauksissa ei.

Eläkeläiset olivat huomattavasti varmempia kuin nuoret kertoessaan kotitiensä nimeämisperusteita. Vain neljä nuorta oli varma oman kotitiensä nimeämisperusteesta. Muulle kuin kotitielle antoi selityksen kaksi nuorta, jotka vastauksissaan kuvasivat todellisuutta. Toinen heistä oli epävarma vastauksestaan, ja toinen oli varma. Eläkeläisten vastauksissa kotitiestä epävarmuus tuli esiin vain kahdella vastaajalla, joista toinen loi ja toinen kuvasi todellisuutta. Epävarmuutta ilmeni myös muiden teiden kuin kotiteiden nimeämisperustetta selvitettäessä, mikäli vastauksessa luotiin todellisuutta.

Nuorten ryhmässä tytöt olivat vastauksissaan poikia varmempia. Neljä tyttöä seitsemästä oli varmoja vastauksestaan antaessaan selitystä kotitielle. Kaikki neljä poikaa olivat epävarmoja vastatessaan. Eläkeläisryhmässä ei ollut eroa sukupuolten välillä: kotitielle selitystä annettaessa kummassakin ryhmässä oli yksi vastaaja, jonka vastauksessa ilmeni epävarmuutta. Muissakin kuin kotitehen liittyvissä selityksissä epävarmuutta oli lähes yhtä paljon kummallakin sukupuolella. Epävarmuutta oli kuitenkin huomattavasti enemmän muissa nimissä kuin kotiteissä.

Nuorten vastaukset loivat enemmän todellisuutta kuin kuvasivat sitä, eli nuoret enimmäkseen päättelivät nimestä, miten se voisi liittyä ympäristöön. Eläkeläisten vastaukset kuvasivat enemmän todellisuutta kuin nuorten, eli eläkeläisillä on tietoa paikkakunnan historiasta ja tapahtumista ja he tietävät,

miten tiennimet ja ympäristö liittyvät toisiinsa. Osa eläkeläisistä ei tosin tiennyt selityksiä tiennimille, joten he päättelivät nimestä, mistä nimi olisi voinut tulla. Tällöin heidänkin vastauksensa loivat todellisuutta. Hekin lähtivät oletuksesta, että nimi perustuu todellisuuteen ja pyrkivät nimen perusteella luomaan sitä.

Tytöt loivat ja kuvasivat todellisuutta vastauksissaan suunnilleen yhtä paljon. Pojat puolestaan vain loivat todellisuutta, sillä he lähtivät siitä, että nimellä on jokin suhde todellisuuteen tai ainakin he etsivät nimelle vastinetta todellisuudesta. Eläkeläisten ryhmässä naiset ja miehet loivat ja kuvasivat todellisuutta suunnilleen yhtä paljon suhteessa vastausmäärään. Miehet vastasivat huomattavasti enemmän kuin naiset.

7.3 Palokan tiennimet

Tyypillinen vastaaja sekä nuorten että eläkeläisten ryhmässä oli sellainen, jolla ei ollut mielipidettä tiennimen määriteosasta. Nuorten ryhmässä heitä oli 14 ja eläkeläisten ryhmässä 13. Suunnilleen yhtä monella nuorella ja eläkeläisellä oli mielipide tiennimen määriteosasta: kuudella nuorella ja seitsemällä eläkeläisellä. Kaksi nuorta halusi tiennimen itsensä mukaan, yhden mielestä keksityt nimet ovat parempia kuin henkilön mukaan annetut ja yhden mielestä henkilön mukaan annetut ovat hyviä. Kaksi eläkeläistä piti tilojen mukaan annettuja nimiä hyvinä, kahden mielestä luontoon liittyvät nimet ovat parhaita ja kahden mielestä asukkaiden mukaan annetut nimet ovat hyviä. Yksi vastaaja sanoi pitävänsä vähän erikoisemmista nimistä.

Eläkeläiset pitivät paikkakunnasta saatuja nimiä parhaimpina, sillä heille paikkakunnan historia ja tapahtumat ovat tuttuja ja heistä on hyvä, että ne siirtyvät esimerkiksi nimien avulla nuorempien ihmisten tietoon. Nuoret eivät puolestaan välitä niinkään paikkakuntaan liittyvistä nimistä, vaan heille sopii nimeämisperusteeksi melkein mikä vain. Heille on tärkeämpää se, miltä nimi muuten kuulostaa. Nuorten tulokseen saattoi vaikuttaa se, että heitä ei haastateltu yksitellen, vaan pareittain tai kolmen hengen ryhmässä. Muiden nuorten läsnäolo vaikutti ehkä siihen, ettei uskallettu rohkeasti ruveta miettimään tiennimiä. Vastaamista olisi helpottanut myös, jos he olisivat tienneet etukäteen tarkasti, mistä haastatellaan. Nyt he tiesivät aiheen tarkemmin vasta haastattelutilanteessa. Eläkeläisryhmän tulokseen saattoi vaikuttaa se, että haastattelin aviopuolisoita yhdessä. Joissakin perheissä saattaa olla selvä johtaja, jota toinen sitten myötäilee. Eläkeläisten ikäisissä perheissä mies on ehkä yleensä määräävämpi, ja se saattoi vaikuttaa naisten rohkeuteen vastata. Kummassakaan ryhmässä ei ollut juuri eroja sukupuolten välillä mielipiteissä tiennimien määriteosista. Nuorten ryhmässä mielipide oli kolmella tytöllä ja kolmella pojalla. Eläkeläisen ryhmässä mielipide oli kolmella naisella ja neljällä miehellä.

Tiennimen perusosasta haastateltavilla oli selvästi enemmän mielipiteitä kuin määriteosasta. Mielipide oli 18 nuorella ja 15 eläkeläisellä. *Tie* oli kummassakin ryhmässä suosituin perusosa. Nuorten ryhmässä *katu* oli toiseksi suosituin, mutta eläkeläisistä sitä ei kukaan pitänyt parhaana. *Kuja* oli yhtä suosittu nuorten ja eläkeläisten keskuudessa: kolmen mielestä se oli paras vaihtoehto kummassakin ryhmässä. Nuorista vain yksi piti *polkua* parhaana vaihtoehtona ja eläkeläisistäkin vain kaksi. *Puisto* ja *ranta* herätti-

vät negatiivisia ajatuksia nuorissa ja *raitti* eläkeläisissä, koska se esiintyy palokkalaisen ravintolan nimessä.

Nuorten ryhmässä mielipide tiennimen perusosasta oli kymmenellä: jokaisella tytöllä ja kahdeksalla pojalla. Eläkeläisistä mielipide oli kahdeksalla naisella ja seitsemällä miehellä. *Tien* kannalla oli kolme tyttöä ja viisi eläkeläisryhmän naista. Sitä kannatti myös kuusi poikaa ja viisi miestä, joten *tie* oli miesten joukossa suositumpi kuin naisten. *Kujaa* parhaimpana vaihtoehtona piti kaksi tyttöä ja kolme eläkeläisryhmän naista. Pojista sitä piti parhaana vain yksi, mutta eläkeläisryhmän miehistä ei kukaan. *Kuja* oli siis selvästi suositumpi naisten kuin miesten keskuudessa. *Polkua* piti parhaana yksi poika ja kaksi miestä eläkeläisryhmässä, mutta ei kukaan tytöistä eikä naisista. *Katua* kannatti vain viisi tyttöä.

7.4 Tiennimien käyttö

Tiennimiä sanoi käyttävänsä usein 16 nuorta ja 12 eläkeläistä. Nuorista neljä ja eläkeläisistä kahdeksan sanoi, ettei tarvitse lainkaan tiennimiä eikä osoitetta. Nuorista tätä ei voi kuitenkaan uskoa, sillä jokainen yhteiskunnassa toimiva ihminen tarvitsee osoitetta. Haastatelluista eläkeläisistä osa on jo niin vanhoja, etteivät he enää ole mukana missään toiminnassa, vaan he viettävät aikaansa vain kotiseinien sisäpuolella. Silloin tiennimiä ei enää itse tarvitse.

Nuoret kertoivat käyttävänsä tiennimeä osoitteissa, esimerkiksi kirjeissä. Lisäksi he sanoivat tarvitsevänsä tiennimeä neuvoessaan jotakuta perille.

Eläkeläiset keksivät tiennimille enemmän käyttöä. Hekin mainitsivat postin, mutta sen lisäksi he sanoivat tarvitsevansa osoitetta taksia ja ambulanssia tilatessaan. Tiennimet todettiin tärkeiksi perille löytämisessä vieraalla paikkakunnalla. Kartatkin tulivat katukilpien lisäksi mieleen. Eläkeläiset muistivat myös toisten neuvomisen perille, minkä myös nuoret mainitsivat. Lisäksi mainittiin osoitteiden tarpeellisuus esimerkiksi myymälöistä puhuttaessa.

Lukuun ottamatta eläkeläismiesten ryhmää todettiin tiennimiä tarvittavan eniten osoitteissa, kun lähetetään kirjeitä ja kortteja. Eläkeläismiehet sanoivat tarvitsevansa tiennimiä paikkojen löytämiseen. Kahdelle heistä tuli mieleen osoitteiden tärkeys postin kulkemisessa. Tien neuvominen tuli mieleen tiennimien käytön yhteydessä neljälle tytölle ja yhdelle eläkeläisryhmän naisista ja yhdelle miehistä, mutta ei yhdellekään pojista.

Sukupuolten välillä on ero tiennimien käytössä. Vanhahkot miehet eivät nähtävästi juuri kirjoittele, vaan nainen perheessä hoitaa kirjeenvaihdon ja korttien lähettämisen, mikäli perhe yleensäkään lähettää postia. Eläkeläismiehet puolestaan liikkuvat paljon alueella jalkaisin ja viettävät aikaansa liikekeskuksen tietämällä, ja heiltä saatetaan kysyä tietä perille.

Nuorten ja eläkeläisten vastauksissa ilmenee sukupolvien välinen ero. Nuoret eivät juuri käytä taksia eivätkä tarvitse ambulanssia eivätkä aja vielä omalla autolla, joten tiennimien käyttö on erilainen kuin vanhemmilla ihmisillä. Nuoret matkustavat vielä vanhempiensa kanssa, jotka lukevat karttaa ja nimikilpiä katujen kulmista.

Hämmästyttävää oli, että kumpikaan ryhmä ei käytä mitään lempinimeä mistään tiestä. Yhdelle nuorelle tuli mieleen lempinimi nuorisotilojen ja kirjaston seudusta, mutta muut sanoivat käyttävänsä oikeita nimiä eri paikoista. Kummastakin ryhmästä kaksi haastateltavaa mainitsi, että *Matinmäentiestä* käytetään nimeä *Ritopohjantie*, sillä *Ritopohjantie* alkaa Jyväskylän ja Jyväskylän maalaiskunnan rajalta ja jatkuu Palokan keskustan jälkeen *Matinmäentienä* ilman selvää maamerkkiä.

8. PÄÄTÄNTÖ

Oletin ennen haastattelujen tekemistä, että eläkeläisillä olisi vahvempi alueidentiteetti kuin nuorilla, koska he ovat asuneet pitkään paikkakunnalla, mutta haastattelujen perusteella nuorilla vaikuttaisi olevan yllättävän vahva alueidentiteetti. Vaikka alueidentiteetin muodostumisessa on eroa nuorten ja eläkeläisten välillä, ei haastateltavia voi kuitenkaan jakaa ryhmiin alueidentiteetin perusteella.

Eläkeläisillä oli nuoria enemmän käsityksiä teiden nimeämisperusteista, kuten oletinkin. Nuorten oletin esittävän rohkeammin mielipiteitä siitä, millaisia tiennimien pitäisi olla, mutta eroja nuorten ja eläkeläisten vastausten välillä ei juuri ollut.

Oletin, että nuorten ryhmässä tytöt ovat enemmän aiheesta kiinnostuneita ja että heillä on enemmän mielipiteitä kuin pojilla. Tämä oletamus pitikin paikkaansa. Eläkeläisten ryhmässä miehet esittivät aktiivisemmin mielipiteitä kuin naiset - toisin kuin oletin. Arvelin naisten olevan enemmän perillä

paikkakunnan historiasta ja etenkin alueen asukkaista ja heidän tietävän miehiä enemmän teiden nimeämisperusteista, mutta miehet kertoivat nimeämisperusteita aika paljon enemmän kuin naiset.

Tutkimuksessa selvisi, että ihmiset yleensä olettavat, että tiennimellä on vastine todellisuudessa. Etenkin pojat olettivat, että nimet perustuvat todellisuuteen ja pyrkivät vastauksissaan luomaan sitä. Eläkeläisille nimet kuvasivat todellisuutta enemmän kuin nuorille, mutta myös osa eläkeläisistä pyrki luomaan todellisuutta.

Yllättävää haastattelujen tekemisessä oli se, kuinka innokkaita ihmiset olivat haastateltaviksi. Nuoria haastattelin koulussa äidinkielen tuntien aikana, ja innokkuus selittyi sillä, että haastattelun ajaksi pääsi pois tunnilta. Joitakin nuoria haastattelin nuorisotiloissa, ja sieltäkin löytyi innokkaita nuoria haastateltavaksi. Eläkeläisistä moni epäili ensin, ettei tiedä riittävästi tiennimistä voidakseen tulla mukaan haastateltavaksi, mutta innokkaasti hekin tulivat mukaan, ja samalla keskusteltiin monesta muustakin asiasta kuin varsinaisesti haastatteluun kuuluvasta. Joidenkin haastateltavien kanssa olikin vähän vaikea pysyä aiheessa, sillä keskustelu tahtoi aina siirtyä lapsiin ja lastenlapsiin.

Nuorten vastauksia tarkastellessani mietin, minkä verran tuloksiin vaikutti se, että haastattelin nuoria kahden ja kolmen hengen ryhmissä. Voi olla, että he olisivat olleet rohkeampia keskustelemaan kahden kesken. Eläkeläisten ryhmässä haastattelin muutamassa tapauksessa avioparia yhdessä ja voi olla, että aviopuolison läsnäolo vaikutti jollakin haastateltavalla vastauksiin.

Palokan alueen nimistönsuunnittelu on kaavoituspäällikön ja kartanpiirtäjän tehtävä. Ilmeisesti kuitenkin yli 30 000 asukkaan kasvavassa kunnassa pitäisi olla myös kieleen ja historiaan perehtyneitä henkilöitä suunnittelemassa nimistöä, ettei kenenkään osoitteeksi tulisi *Sekametsän* tapaisia kömmähdyksiä. Haastattelut kuitenkin osoittivat, että osoitteella on ihmiselle merkitystä. Se ei ole suinkaan yhdentekevä asia. Tulevaisuudessa rakennuttajat voivat vaatia rakentamilleen alueilleen entistä myyvämpiä osoitteita. Samoin rakentajat saattavat ottaa huomioon myös tulevan osoitteensa tonttia valitessaan.

Seuraavaksi voisi haastattelututkimukseen ottaa useampia vertailtavia ryhmiä, esimerkiksi työssäkäyvien ryhmän. Tutkimukseen voisi ottaa mukaan myös paikkakunnan muun nimistön ja alueen voisi laajentaa kokon kunnan kattavaksi.

LÄHTEET

Carpelan, Anna & Schulman, Harry 1996: *Helsinki kadunnimissä*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1996:13.

Jäppinen, Jussi & Mäkelä, Pekka 1988: *Jyväskylän maalaiskunta*. Jyväskylä: Gummerus.

Karlsson, Fred 1980: *Johdatusta yleiseen kielitieteeseen*. Vaasa: Oy Gaudemus Ab.

Kauppinen, Tapani: *Alueidentiteetti ympäristövaikutusten arvioinnissa*. STAKES 8/1994.

Kielikello = Kielenhuollon tiedotuslehti. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Laitinen, Erkki 1977: Väestön tausta, rakenne ja sijoitus. Teoksessa *Jyväskylän maalaiskunnan kirja* (toim. Lappalainen, Jussi T.).

Lappalainen, Jussi T. 1977: *Jyväskylän maalaiskunnan kirja*. Jyväskylän maalaiskunta ja maaseurakunta.

Lehikoinen, Laila 1982: *Lappeenrannan kadunnimet*. Lappeenranta: Etelä-Saimaan Kustannus Oy.

Lybäck, Katinka 1996: *Raportti Jyväskylän maalaiskunnan nuorille tehdystä kyselystä*. Nuorten ääni 1996. Jyväskylän maalaiskunnan sivistyslautakunta.

Närhi, Eeva Maria 1985: Kaavanimistön suunnittelu. *Kielikello* 2/1985.

Närhi, Eeva Maria 1987: Uusien nimien antamisesta ja vanhojen suojelemisesta. *Kielikello* 4/1987.

Närhi, Raakel 1989: *Keski-Pohjanmaan maakuntakuvatutkimus*. Osa 2. Asukkaiden aluetietoisuus. Chydenius-instituutti. Tutkimuksia nro 42. Chydenius-instituutin kannatusyhdistys ry.

Ohjeet osoitenimien ja -numeroiden antamisesta. 1985. Kaupunkiliiton julkaisu B 207. Helsinki: Suomen kaupunkiliitto.

Paasi, Anssi 1986: *Neljä maakuntaa*. Maantieteellinen tutkimus aluetietoisuuden kehittymisestä. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja nro 8.

Pesonen, Leo A. 1981 [1970]: Kadunnimistön tarkistus vuoden 1946 alueliitoksen johdosta ja nimistön laatiminen uusiin kaupunginosiin. Teoksessa *Helsingin kadunnimet*. Helsingin kaupungin julkaisuja 24.

Pitkänen, Ritva Liisa 1992: Kaavanimistön suunnittelu. Teoksessa *Yhteiskunta muuttuu - kieli muuttuu* (toim. Yli-Vakkuri, Valma & Länsimäki, Maija & Nyman, Aarre).

Rakennuslaki ja -asetus 1983 [1963]. 3. uudistettu painos. Suomen lakimiesliiton julkaisusarja 82.

Sarmavuori, Katri 1991: *Nuorten kotiseututuntemus ja kotiseutuidentiteetti*. Äidinkielen opetustieteen seura ry:n tutkimuksia 5. Espoo: Yliopistopaino.

Sinisalo, Aino 1985: Kaavanimien oikeinkirjoituksesta. *Kielikello* 2/1985.

Vesihallitus 1986: *Osallistuminen ja yhteiskunnallisten vaikutusten arvioiminen vesiensuojelun suunnittelussa*. Vesihallituksen monistesarja nro 418.

Viljamaa-Laakso, Marja 1986b : Kunnollinen nimistö teille ja teollisuusalueille. *Suomen kunnat* 20.

----- 1995: Kadunnimet ja identiteetti. *Kielikello* 4/1995.

Yli-Vakkuri, Valma & Länsimäki, Maija & Nyman, Aarre (toim.) 1992: *Yhteiskunta muuttuu - kieli muuttuu*. Nykysuomen Seuran 10-vuotisjuhlakirja. Juva: WSOY.

Painamattomat lähteet

Heroma, Margit, kartanpiirtäjä. Jyväskylän maalaiskunta. Henkilökohtainen tiedonanto 17.10.1996.

Tourunen, Nina, kartanpiirtäjä. Jyväskylän maalaiskunta. Henkilökohtainen tiedonanto 21.10.1996.

Viljamaa-Laakso, Marja 1986a: *Espoon nimistönsuunnittelu*. Pro gradu -työ. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

LIITE 2

1/2

Aapelinpolku
Aimolantie
Ainilankuja
Airanteentie
Alvajärventie
Antinkuja
Antinniityntie
Artuntie
Einonkuja
Elovainiontie
Erkinkuja
Haanpäantie
Harkkotie
Haukkamäenkuja
Haukkamäentie
Heikinkuja
Heikkiläntie
Heinämäenkuja
Heinämäentie
Helmintie
Hennalankuja
Hiekkatie
Hilkantie
Hintikankuja
Hirvenpolku
Hytöläntie
Hytösenkuja
Härköviidantie
Ilveksenpolku
Jeremiaksentie
Joensuuntie
Jokelantie
Jyssintie
Jäniksenpolku
Kaakkovuorentie
Kaijanpäantie
Kaivintie
Kallentie
Kalliomäentie

Kankaanpäänranta
Kankaanpäantie
Karhunpolku
Kassunkuja
Katajarinteentie
Kauppakuja
Keijonkuja
Kerttulantie
Kesärannantie
Kettusentie
Ketunpolku
Kiertotie
Kirrinkuja
Kirripelto
Kirrinpolku
Kirrintie
Kirstintie
Kivelänlammentie
Kivirannantie
Koivukuja
Koivutie
Koivumutka
Koivulehdontie
Koivusillantie
Koppelonpolku
Koppalankuja
Koppalantie
Korpimetsäntie
Korppumäenkuja
Korppumäenpolku
Korppumäentie
Kotirannantie
Kulmalantie
Kulkurintie
Kumpulankuja
Kylväjätie
Kyyhkysenpolku
Lammake
Luhtisentie

Lummelahdentie
Maahintie
Maijantie
Markkulantie
Martikaisentie
Matinkuja
Matinmäentie
Merintie
Metsämiehenpolku
Metsämiehentie
Metsärinteentie
Mooseksentie
Mutkanpohja
Mäkivuorentie
Männikkötie
Niemeläntie
Norolankuja
Norolantie
Notkotie
Nuutinpojantie
Nuutinpolku
Närhentie
Olavintie
Ollilantie
Ollinkuja
Ollintie
Oravanpolku
Oskarintie
Paavonpolku
Paimenpolku
Pajanotho
Pajulantie
Pajutie
Palokärjentie
Papinpolku
Pappilanvuorentie
Partasentie
Peikontie
Pekkalantie

Pelkosentie	Sekametsä
Perätie	Sivukuja
Pesolantie	Soidinpolku
Pillilammenkuja	Suolammentie
Pirkkolantie	Sötkönkuja
Pirttimäenkuja	Sötkönmutka
Pohjanniementie	Talastie
Pohjanrinteentie	Tapionkuja
Puuppolantie	Tarmolankuja
Pykälistönkuja	Tarmolantie
Pyynpolku	Taulunkuja
Pyyhkäläntie	Teerenpolku
Pärnäsentie	Terttumäentie
Pölkintie	Tienpää
Raivaajantie	Touruvuorentie
Rantaniemeläntie	Tontuntie
Raivontie	Tulolantie
Raponkuja	Turkulaisentie
Reijunperä	Tuulikintie
Revontie	Tyypälänjärventie
Riekonpolku	Tyypäänranta
Riihikuja	Ukontie
Riihitie	Varastotie
Riistapolku	Velhontie
Rimpiläntie	Viitaharjuntie
Rinnetie	Visalankuja
Ritoharjunpolku	Visalantie
Ritoharjuntie	Vuoripolku
Ritoniementie	Väinöntie
Ritopohjantie	Yrittäjätie
Rossintie	
Rovastintie	
Runoilijantie	
Ruokkeentie	
Rutalankuja	
Rutalantie	
Ruusalantie	
Saarijärventie	
Saharisentie	
Saikkosentie	
Sakselantie	
Savutorpantie	
Seenintie	